

MARTIN
KUČEK

Dopĺňajme, čo chýba

Po narastajúcom protifašistickom ilegálnom i otvorenom hnutí, vrcholiacom národným povstaním, sa v októbri 1944 začalo bojom o Dukliansky priesmyk definitívne oslobodenie Slovenska.

Ako boje pokračovali, prichádzali do obcí a miest oslobodzovacie vojská – Červenej armády, rumunské divízie, ale aj československý armádny zbor a v nejednom prípade i v súčasnosti s partizánskymi brigádami. Tieto udalosti si pripomínajú v obciach, mestách, v rôznych organizáciách slávnostnými zhromaždeniami, kultúrnymi programami, besedami. Pozývajú na ne, najmä do škôl, pamätníkov bojov a odboja. Je ich však čoraz menej, lebo vek a neraz choroby sú neúprosne. A pritom žiaci základných a stredných škôl sa ani z najnovších učebníc dejepisu o tomto období veľa nedozvedia, alebo len veľmi málo.

Niekoľko rokov sa stretávame aj s inou aktivitou mladých ľudí, ktorí tieto nedostatky dopĺňujú. Usporiadávajú vlastivedné súťaže, športové aktivity, vydávajú školské časopisy, dokážu si dopĺňovať stránky školských počítačov či internet.

Dobrym zdrojom informácií im môžu byť obecné kroniky o tomto období, spomienky pamätníkov, knižné vydania, časopisy. Predpokladáme, že učitelia dejepisu im v tom budú nápomocní.

Základné a oblastné organizácie SZPB si zaradili do tohtoročných plánov zvýšenie aktivity, aby si pripomenuli národnoslobodzovacie hnutie a protifašistický odboj nielen na slovenskom území, ale aj vo viacerých zahraničných armádach, v ktorých pôsobili tisíce slovenských občanov – vo Francúzsku, v Anglicku, na Blízkom východe, v Juhoslávii, v partizánskych hnutiach. Podrobnejšie spracovanie týchto udalostí, neraz hrdinských dejov a osobností, stále chýba v literatúre, vo filme, aj keď sa niektoré spracovali, napríklad vo filme o účasti českých a slovenských letcov v anglickej armáde. Verne spracúvať toto obdobie štyridsiatych rokov minulého storočia je úlohou na dôvernejšie poznanie našej novodobej histórie, na to, aby sme boli hrdí nielen na štúrovcov, Štefánika, ale aj na ďalšie, významné osobnosti, ktoré sa zaslúžili o náš slobodný život.

Dopĺňajme, čo nám vo vedomostiach o našej nedávnej minulosti chýba, aby sme boli na ňu hrdí. Mladá generácia – a nielen ona, si to zaslúži.

Prezident SR prijal predstaviteľov SZPB

Čestný predseda SZPB Ján Husák s predsedom SZPB Pavlom Sečkárom počas prípitku s prezidentom SR Ivanom Gašparovičom.

Foto: Bojovník

Prezident Slovenskej republiky Ivan Gašparovič prijal 30. januára predstaviteľov Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov (SZPB) na čele s jeho predsedom Pavlom Sečkárom. Ten priviedol do Prezidentského paláca aj početnú skupinu priamych účastníkov národnoslobodzovacieho boja za slobodu.

Predseda SZPB sa v príhovore poďakoval za prijatie hlavou štátu. V ďalšej časti príhovoru konštatoval predovšetkým legislatívne nedostatky, ktoré bránia v docenení ich odbojarských zásluh v sociálnej či zdravotníckej oblasti. Pavol Sečkár ale apeloval aj na potrebné úpravy témy odboja aj v školských osnovách. „Nie je možné, aby

sme hodinu mali v učebných osnovách o 2. svetovej vojne a SNP. To nestačí!“ povedal. Prezidenta SR tiež informoval o aktivitách zväzu a potrebe riešenia zdravotnej a sociálnej starostlivosti u priamych účastníkov odboja, ako aj o nevyhnutnosti odškodniť vojnové siroty.

(Pokračovanie na str. 2)

Bardejovčania si pripomenuli oslobodenie

V januárových dňoch 2013 sa uskutočnili oslavy už 68. výročia oslobodenia mesta a okresu Bardejov. Pri

Pamätníku vďaky a priateľstva na Námestí SNP položilo 18. januára vyše 200 účastníkov osláv vence.

Rekonštrukcia bojov o oslobodenie Bardejova.

Foto: mg

Na pietnej spomienke nechýbali priami účastníci odboja spolu s funkcionármi a členmi oblastnej organizácie SZPB a Zväzu vojakov, predstavitelia mesta Bardejova a ďalší hostia. Vzácny hosťom osláv bol mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec Ruskej federácie Pavel Maratovič Kuznecov, ktorý medzi prvými položil veniec k Pamätníku vďaky, a delegácia veteránov z Poľska, družobného mesta Mariou Kuzniarskou Pecsek.

Špalier detí zo základných škôl v Bardejove symbolicky dotváral generačný odkaz tých, ktorí bojovali proti fašistickej okupácii v II. svetovej vojne a prišli nám slobodu.

Slávnostný príhovor predniesol primátor mesta Boris Hanuščák, ktorý uviedol, že história si pamätá mnohé

(Pokračovanie na str. 2)

Na zamyslenie:

Blahobyť najlepšie odhalí nerest, ale nešťastie najlepšie odhalí cnosť.

BACON

ISSN 03223-2018

9 770323 201002

03

Prezident SR prijal predstaviteľov SZPB

(Dokončenie zo str. 1)

Ústredná rada SZPB udelila prezidentovi Ivanovi Gašparovičovi najvyššie zväzové vyznamenanie Zlatý kríž za vernosť, ktoré mu na stretnutí predseda odovzdal. Hlava štátu dostala ocenenie za dlhodobú podporu a presadzovanie tradícií demokratického odboja, SNP a boja proti fašizmu. „Udelenie najvyššieho zväzového vyznamenania, Zlatého kríža za vernosť, bolo vyjadrením ocenenia a poďakovania prezidentovi za dlhoročnú podporu tradícií antifašizmu a činnosti zväzu. Memorandum si vážime, že pán prezident opätovne vyjadril, že bude naďalej podporovať aktivity,“ konštatoval tajomník Ústrednej rady SZPB Roman Hradecký.

Prezident Ivan Gašparovič poďakoval za udelené vyznamenania

a ubezpečil hostí, že tak ako doposiaľ bude vnímavý a ústretový k problémom účastníkov odboja. Kompetencie hlavy štátu však nie sú také, aby prezident mohol iniciovať zákony. „Všetky legislatívne úpravy, ktoré sa budú týkať vašej organizácie, vždy podporím,“ povedal prezident.

V príhovore ďalej Ivan Gašparovič opakovanne potvrdil svoje nemenné postoje voči SNP. Odmietol bagatelizovanie tejto témy do polohy frázy. „Fašizmus sa po druhej svetovej vojne neskončil. Zárodok zostal, čoho dôkazom sú nové neofašistické skupiny vo svete. Treba proti tomu bojovať,“ povedal prezident. Ocenil úsilie SZPB o neustále a potrebné pripomínanie tohto ťažkého obdobia v novodobých dejinách Slovenska, Európy i sveta.

Spoločná fotografia delegácie SZPB s prezidentom SR Ivanom Gašparovičom.

Foto: Bojovník

Ďalšie významné stretnutie absolvovalo vedenie SZPB 23. januára s predsedom vlády SR Robertom Ficom, s ministrom vnútra Robertom Kaliňákom a so šéfom rezortu práce Jánom Richterom. „Súčasný vládny kabinet sa bude zaoberať problematikou zdravotného a sociálneho zabezpečenia účastníkov protifašistického odboja a riešením zákona

o odškodnení vojnových sirôt, keďže jedine táto skupina ľudí nebola dodnes po druhej svetovej vojne odškodnená,“ prisľúbil na stretnutí premiér Robert Fico.

Spoločne diskutovali aj o prípravách osláv 70. výročia Slovenského národného povstania a o posilnení vzájomnej spolupráce. Výchova k vlastenectvu a vzdelávanie v tejto oblasti me-

dzi študentmi škôl je v dnešnej dobe dôležitou výzvou. „Prediskutovali sme celkové otázky postavenia zväzu, jeho financovania a aktivít. Predseda vlády svojím postojom aj v minulosti aj dnes potvrdil, že otázka hodnôt SNP a protifašistického odboja je u neho záležitosťou srdca, a nie vypočítavej kalkulácie,“ uzavrel Hradecký. **red**

Bardejovčania si pripomenuli oslobodenie

(Dokončenie zo str. 1)

dôležité dátumy, ktoré zásadne, v pozitívnom slova zmysle menili charakter doby nielen z pohľadu regiónu či štátu, ale i z pohľadu jednotlivých miest a obcí Slovenska. Pre nás Bardejovčanov je takýmto dátumom 19. január 1945. Deň oslobodenia nášho nádherného mesta od fašistického moru, obrovského utrpenia, ponižovania a potupy ľudskej dôstojnosti, pošliapavania hodnôt, ktoré robia človeka človekom. „68 rokov –

to je život troch generácií, ktoré aj zásluhou osloboditeľov nášho mesta mohli a môžu žiť svoj život v mieri, bez vojnových hrôz a utrpenia. Výrazný časový odstup od týchto udalostí možno spôsobuje, že si už túto skutočnosť neuvedomujeme dostatočne jasne. Akoby čas nielen zmiernoval žiaľ, ale akosi zahladil v našej pamäti memento vojny, akoby odosobňoval hrdinstvo mŕtvych aj žijúcich bojovníkov proti fašizmu,“ dodal.

Účastníkov osláv pozdravil aj

veľvyslanec Ruskej federácie Pavel Maratovič Kuznecov, ktorý ocenil organizátorov v príprave a zabezpečovaní osláv, že sa nezabúda na osloboditeľov Čerenej armády, Prvého ukrajinského frontu a 1. československého armádneho zboru, ktorí po ťažkých bojoch v Karpatsko-duklianskej operácii oslobodili Bardejov, Prešov a ďalšie mestá a obce na východnom Slovensku od fašizmu. V závere poželal dobrého zdravia a úspechov.

Minútu ticha za obeť II. svetovej vojny a štátnou hymnou SR sa skončila prvá časť spomienkových osláv oslobodenia mesta a okresu.

V druhej časti oslavy pokračovali v Obradnej sieni Mesta Bardejov odovzdaním cien primátora mesta organizáciám a jednotlivcom, medzi ktorými bol priamy účastník odboja Mikuláš Rohál, člen II. ZO SZPB v Bardejove. Nasledoval koncert vďaka, ktorý pre účastníkov pripravil kolektív

pedagogických pracovníkov so žiakmi ZÚŠ v Bardejove.

V tretej časti osláv v sobotu 19. januára na Radničnom námestí mali možnosť občania vidieť rekonštrukciu bojov o oslobodenie mesta pred 68 rokmi, vyfotografovať sa s vojakmi s dobovými zbraňami i bojovou technikou. Po skončení boli jednotlivým KVH odovzdané funkcionári ObčV a primátorom mesta Pamätné listy ObčV. **M. GIBEL**

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

SLOVENSKÝ ZVÄZ PROTIFAŠISTICKÝCH BOJOVNÍKOV, ÚSTREDNÁ RADA Štúrova 8, 815 72 Bratislava

Výzva predsedovi Národnej rady Slovenskej republiky

Predsedníctvo Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov (SZPB) na spoločnom stretnutí s predsedami historických odbojových skupín konštatovalo, že so znepokojením sleduje vývoj okolo voľby nového predsedu Správnej rady Ústavu pamäti národa (ÚPN). Parlament sa opakovanne neúspešne pokúša zvoliť hlavu inštitúcie, ktorá by mala rovnocenným spôsobom mapovať tak obdobie tzv. vojnového Slovenského štátu, ako aj obdobie diktatúry komunistickej strany na Slovensku. Mala by to byť osobnosť, ktorá svojím vedeckým profilom rešpektuje hodnoty a tradície druhého československého odboja a Slovenského národného povstania.

SZPB konštatuje, že ÚPN v posledných rokoch neprístupoval k obom obdobiam rovnako a vo viacerých publikáciách či príspevkoch zverejnených v časopise Pamäť národa zľahčuje zločiny spáchané na našom území počas vlády Jozefa Tisa.

Aktuálna voľba nového predsedu Správnej rady ÚPN je šancou tento negatívny trend zmeniť. Ale len za predpokladu, že parlament, a najmä jeho väčšina tvorená sociálno-demokratickou stranou Smer-SD, nebudú podliehať tlaku apologetov Tisovho režimu.

SZPB pripomína, že Slovensko sa zaradilo medzi víťazné krajiny druhej svetovej vojny len vďaka tomu, že naši bojovníci, otcovia a dedovia dnešnej mladej generácie dokázali proti autoritativnej Tisovej vláde, spolupracujúcej s nacistickým Nemeckom, povstať so zbraňou v ruke. Je dehonestáciou ich obetí, ak ÚPN namiesto vykonávania zákonných povinností mŕňa štátne zdroje

na nepriamu obhajobu reprezentantov tohto satelitu nacistického Nemecka.

Bolo by ešte smutnejšie, ak by Tisovi pohrobkovia boli schopní účinne ovplyvňovať hlasovanie poslancov v takej vážnej veci, akou je voľba predsedu Správnej rady ÚPN.

SZPB preto apeluje na poslancov Národnej rady SR, aby pri svojom hlasovaní brali do úvahy tak zákonnú povinnosť ÚPN pristupovať nestranné k obom sledovaným obdobiam, ako aj protifašistické tradície, na ktorých je postavená moderná slovenská štátnosť. Poslanci majú možnosť nominovať kandidátov na post predsedu ÚPN a majú v rukách aj jeho voľbu.

Veríme, že poslancom ide o to, aby parlament napokon zvolil do čela ÚPN fundovaného odborníka, ktorý už svojou prácou v minulosti preukázal, že bude schopný riešiť aj činnosť ÚPN smerom k obdobiu vojnového štátu objektívne, s nadhľadom, a bez tendencií prepisovať minulosť v prospech režimu, ktorý bezpochyby hrubo porušoval ľudské práva a aktívne spolupracoval s hitlerovským Nemeckom.

Za Historickú odbojovú skupinu vojakov v zahraničí:
KAROL SCHWARZ

Za Historickú odbojovú skupinu partizánov v SNP:
JÁN RÝS

Za Historickú odbojovú skupinu vojakov 1. ČSA v SNP:
PAVOL LIŠKA

Za Historickú odbojovú skupinu väzňov koncentračných táborov:
OTTO WAGNER

Za Historickú odbojovú skupinu letcov:
BOHUSLAVA ŠVÁRNA

PAVOL SEČKÁR, predseda SZPB

■ 19. JANUÁR

Stovky demonstrantov kráčali centrom Atén za truhlou s 27-ročným Pakistancom, ktorého rasisti dobodali pred niekoľkými dňami na smrť. Približne 5000 imigrantov a ľudskoprávných aktivistov sa neskôr zišlo na ústrednom námestí Omonia, aby demonštrovali s transparentmi Neonacisti von! Polícia oboch podozrivých zadržala krátko po číne. Svedkovia uviedli, že páchatelia obeť dohnali na motorke a zaútočili naňho odzadu. V predchádzajúcich mesiacoch došlo v Grécku k desiatkam prípadov útokov proti migrantom.

■ 21. JANUÁR

Pamätník protifašistickým bojovníkom, ktorí padli počas 2. svetovej vojny, zbúrali v meste Kosovska Vitina. Skupina približne sto miestnych Albáncov pod vedením predsedu združenia veteránov niekdajšej Kosovskej oslobodzovacej armády sa pokúsila pomník zničiť najprv vlastnými rukami. Následne to urobili pomocou bagra, za čo ich sprevádzal aplauz zhromaždených. Príslušníci kosovskej polície sa búraniam monumentu iba prizerali. Údajne išlo o odvettú akciu za to, že v meste Preševo na juhu Srbska odstránili pamätník príslušníkom tzv. Oslobodzovacej armády, ktorí pred 12 rokmi viedli boj proti srbskej vláde.

■ 24. JANUÁR

Záchrancu 669 židovských detí z niekdajšieho Československa sira Ni-

cholasa Wintona navrhla predsedníčka Poslaneckej snemovne ČR Miroslava Němcová na Nobelovu cenu mieru. Dôvodom opakovanej žiadosti nie je iba jej osobné presvedčenie, ale najmä vytrvalá iniciatíva študentov z celého Česka. Britský občan Winton zorganizoval v roku 1939 cestu 669 židovských detí

stalo sa VO SVETE
19. 1.–26. 1. 2013

z územia bývalej ČSR do Veľkej Británie, kde sa mu podarilo umiestniť ich v tamjších rodinách. O svojom číne vôbec nehovoril, verejne známou osobnosťou sa stal až na sklonku 80. rokov, keď jeho manželka pri upratovaní povaly narazila na zoznam detí.

■ 26. JANUÁR

Nemecká kancelárka Angela Merkelová si myslí, že jej národ bude večne cítiť zodpovednosť za zločiny spáchané nacistami. Tieto slová povedala deň predtým, ako si svet pripomenul Medzinárodný deň spomienky na obeť holokaustu pri príležitosti 68. výročia oslobodenia koncentračného tábora pri poľskom meste Osvienčim Červenou armádou (27. 1. 1945). „Pochopiteľne, že máme večnú zodpovednosť za zločiny národného socializmu, za obeť 2. svetovej vojny a najmä za holokaust,“ uviedla na svojej internetovej stránke. O tejto čiernej kapitole ľudských dejín treba vraj hovoriť „zas a znova“. Cieľom je podľa kancelárky zabezpečiť, aby „rasizmus ani antisemitizmus nemali šancu“. **(ao)**

Spomínali na obeť v Kláku a Ostrom Grúni

Pred 68 rokmi zažilo Slovensko najväčší masaker civilného obyvateľstva. 21. január 1945 sa zapísal čiernymi písmenami do slovenských dejín. V tento deň sa totiž obce Klák a Ostrý Grúň stali dejiskom najväčšieho masakra zo strany nemeckej okupačnej moci. Za pomoc partizánskym jednotkám v pohorí Vtáčnik protipartizánske jednotky obzvlášť brutálnym spôsobom povraždili obyvateľov a obce následne vypálili.

V Ostrom Grúni a Kláku bolo zavraždených 146 osôb, z toho 56 žien a 38 detí.

21. január 1945 bola nedeľa a pre tragické udalosti v obciach

má v histórii obcí názov „Krvavá nedeľa“.

20. januára 2013 bola tiež nedeľa. No pokojná a v mieri. Na pietnej spomienke v obciach bol čas na

zamyslenie sa a uvedenie si, aké veľké boli obeť za mier a pokoj.

Tento januárový deň sa v obciach Klák a Ostrý Grúň konalo spomienkové zhromaždenie ako spomienka na obeť týchto tragických udalostí.

Z Obecného úradu v Kláku sa účastníci pietnej spomienky presunuli k pamätníku a k miestu masových hrobov. Starosta obce p. Haring pripomenul udalosti „Krvavej nedele“.

Predseda BBSK Vladimír Maňka svoj príchovor začal otázkou, čím sa previnili deti, čím sa previnili starci, ktorí boli tak brutálne zastrelení.

Vystúpenie generála Husáka, 90-ročného veterána, bolo apélom mládeži k mravnému životu a ostražitosťi voči neonacizmu.

Spomienkové stretnutie pokračovalo v Ostrom Grúni. Starostka Jana Angletová prečítala dojemný úryvok z knihy spomienok na

Gen. Husák, P. Sečkář, V. Maňka počas pietnej spomienky v Ostrom Grúni. Foto: mv

Zástupcovia OblV SZPB v Banskej Bystrici v Kláku. Foto: mv

tragické udalosti. Počas spomienkového zhromaždenia vystupovali miestne spevokoly. Bolo to dôstojné a dojemné spomienkové zhromaždenie.

Oblasťný výbor SZPB v Banskej Bystrici zabezpečil aj tento rok účasť zo základných organizácií okresu. Za delegáciu okresu položili k pamätníkom vence

Pavol Sečkář – predseda SZPB a Ján Žiško – člen Predsedníctva Oblastného výboru SZPB.

Dva autobusy odviezli 71 účastníkov, ktorí po spomienkovom zhromaždení navštívili ešte Sklené Teplice, kde sa v chladnom dni mohli zrelaxovať v teplom kúpeli.

Milena VACHOVÁ
členka Predsedníctva Oblastného výboru SZPB

Dva pietne akty na rožňavskom cintoríne

Osemnásteho januára si na rožňavskom cintoríne predstavitelia mesta Rožňava, veliteľia a vojaci ozbrojených síl Slovenskej republiky, predstavitelia Oblastného výboru Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov a ďalší občania pripomenuli dve výročia.

Najprv si primátor mesta Pavol Burdiga, veliteľ práporu RCHBO pplk. Oliver Toderiška, predseda OblV SZPB Norbert Lacko ako aj ostatní prítomní utili pamiatku dvoch vojakov – praporčíka Ondreja Kesziho a rotného Petra Komoru – ktorí tragicky zahynuli 19. januára 2006 pri leteckom nešťastí pri obci Hejce v lietadle, ktoré prevážalo 43 príslušníkov armády z misie v Kosove.

Po tomto pietnom akte sa prítomní pre-

sunuli k pamätníku venovanému obeť holokaustu. Pietny akt bol zorganizovaný Oblastným výborom SZPB vedeným Norbertom Lackom, ktorý sa rozhodol pripomenúť si Medzinárodný deň pamiatky obeť holokaustu. Tento deň bol stanovený na 27. január – deň, keby bol Červenou armádou oslobodený koncentračný a vyhladzovací tábor Osvienčim-Brzezinka, a je taktiež nazývaný deň Jom haŠoa. S príchovorom vystúpil predseda historicko-dokumentárnej komisie Petr Mikulecký. V svojom príchovore poukázal na obrovský ľudský aj morálny rozmer tragédie, ku ktorej v rokoch 1939–1945 došlo, rozobral pokrytectvo vtedajšieho klérofašistického režimu, na čele ktorého stál kňaz Jozef Tiso, na charakter klérofašistického tzv. Slovenského štátu.

Na druhej strane vyzdvihol vysokú hodnotu morálneho odkazu 500 občanov Slovenskej

republiky, ktorí boli ocenení ocenením Spravodlivý medzi národmi, ktoré udeľuje Komisia pre rozpoznávanie spravodlivých pamätníkov Jad vaŠem.

Petr MIKULECKÝ

Pietna spomienka v Rožňave. Foto: pm

Stretnutie s Ftáčnikom

Predseda SZPB Pavol Sečkář spolu s podpredsedom Ladislavom Jačom a tajomníkom ústrednej rady SZPB Romanom Hradeckým sa v polovici januára stretli s primátorom Bratislavy Milanom Ftáčnikom. Na základe rozhodnutia predsedníctva a Ústrednej rady SZPB odovzdali bratislavskému primátorovi striebornú medailu Milana Rastislava Štefánika. „Medaila bola výrazom poďakovania za pomoc, ktorú poskytuje nášmu zväzu, a osobitne za pomoc pri realizácii navrátenia názvu Mostu SNP (bývalý Nový most v Bratislave, pozn.red.),“ priblížil po stretnutí Hradecký. Ako dodal, v priateľskom rozhovore rozdiskutovali s primátorom aj rôzne témy, ktoré čakajú v tomto roku hlavné mesto, a aj problematiku Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov a úlohy, pred ktorými v roku 2013 stojí. „Pripomenuli sme aj iniciatívu a uznesenie Zjazdu, na základe ktorého sa budeme usilovať aj o prinavrátenie názvu mostu Duklianskych hrdinov, dnešnému bratislavskému Prístavnému mostu,“ uzavrel. red

V príprave na výročia

Oblasťný výbor SZPB v Bratislave prerokoval na svojom prvom tohtoročnom rokovaní 17. januára kontrolnú správu o činnosti predsedníctva a plnení uznesení z XV. zjazdu a oblastnej konferencie. Okrem plnenia úloh členovia výboru konštatovali, že tri základné organizácie neuskutočnili výročné členské schôdzky. Venuje sa im zvýšená pozornosť.

V činnosti uplynulého roka sa prejavila dobrá súčinnosť a spolupráca v príprave a organizovaní podujatí s primátorom mesta, viacerými starostami, ako aj s funkcionármi samosprávneho kraja. Z týchto poznatkov vychádza aj plán podujatí na tento rok a návrh rozpočtu, ktoré sa zameriavajú predovšetkým na prípravu výroč-

čí oslobodenia mesta, ukončenia vojny, SNP. Vo februári to bude aj spomienkové pripomenutie si obeť politických väzňov, ktorí roku 1944 zahynuli pri rakúskom Melku a pamätník majú na cintoríne v Slávičom údolí, ako aj starostlivosť o ďalšie hroby a pamätníky. Tieto aktivity sa v príprave sústreďujú aj na to, aby sa

pietnych spomienok zúčastňovali nielen účastníci protifašistického odboja, ale aj ďalší občania, najmä mladí ľudia. V máji to bude aj pripomenutie si výročia tragickej smrti prvého ministra vojny Československa, francúzskeho a slovenského generála Milana Rastislava Štefánika, pri jeho pamätníku na dunajskom nábreží v Bratislave. Pripravuje sa aj tradičné stretnutie členov predsedníctva oblastného výboru s funkcionármi základných organizácií pri príležitosti Medzinárodného dňa žien.

Členovia oblastného výboru sa oboznámili aj s textom kritického listu ministerstvu školstva, v kto-

rom vyjadrujú výhrady voči časti novej učebnice dejepisu, v ktorej sa nedostatočne a skreslene hodnotí obdobie protifašistického odboja a osobitne SNP, pričom oveľa väčšia pozornosť sa venuje obdobiu a politickým predstaviteľom Slovenského štátu. Predpokladáme, že tieto medzery sa vyplnia seminármi a stretnutiami s učiteľmi dejepisu, ako aj pripravovanými besedami v školách s účastníkmi protifašistického odboja. Medzery žiakov vyšších ročníkov, ako preukazujú viaceré ankety a súťaž, sú v smere lepšieho poznania nedávnej slovenskej histórie značné.

Martin KUČEK

Besedy v škole žiakov zaujali. Foto: EL

Dobrá spolupráca

Naša ZO SZPB Bojnice už niekoľko rokov organizuje, v spolupráci s vedením školy a triednej učiteľky najvyššieho ročníka, v období osláv výročia SNP besedy, ktoré majú veľký úspech u žiakov. Pani učiteľka dejepisu Lukáčová-Halahyová nás požiadala o opakovanie besied pre ďalšie dve triedy z najvyšších ročníkov. Uskutoč-

nili sa 17. decembra 2012 a boli opäť veľmi úspešné. Žiaci pozorne počúvali a dávali veľa otázok, na ktoré dostali vyčerpávajúce odpovede od našich erudovaných členov Oskara Bielika a Emila Daneka.

Veľmi nás potešila iniciatíva pani učiteľky a tešíme sa na ďalšiu spoluprácu so základnou školou v našom meste.

E. L.

S nádejou do budúcnosti

Rok prešiel nad nami ako voda v rieke. Sme o rok starší, skúsenejší, opatrnejší a azda aj múdrejší. Ale nie som celkom presvedčený, či sme sa aj dostatočne poučili. Naša starnúca a odchádzajúca generácia si toho už veľa pamätá. Prežili sme veľa vlád, časy dobré, ale aj horšie. Žili sme skromne, pracovali sme čestne. Sme hrdí na to, čo sme vybudovali. Podarilo sa nám vybudovať prosperujúci priemysel, rozvinuté poľnohospodárstvo. V niektorých komoditách sme boli už sebestační. Postavili sme sídliská, aby ľudia mali kde bý-

vať. Nepoznali sme nezamestnanosť, nemali sme bezdomovcov. Mali sme však jednu vládnucu stranu, ktorá o všetkom rozhodovala, mali sme totalitu. Školstvo a zdravotníctvo bolo na úrovni doby, bolo bezplatné. Mrzí nás, že to dnes nemôžeme povedať o poľnohospodárstve, školstve, ani zdravotníctve.

Časy sa zmenili, najmä Európu zasiahla hospodárska kríza, ktorej dôsledky pociťujeme aj my preto, že sme štát s otvorenou ekonomikou, táto je závislá najmä na vývoze. Nad hladinou nás drží automobilový priemysel.

Prognóza pre budúce roky aj tu je nepriaznivá. Bude sa vyrábať menej áut, lebo bude menší odbyt, čo ovplyvňuje celosvetová hospodárska kríza. Určite sa to prejaví aj na stagnácii našej životnej úrovne. Pochopiteľne sa

Úmorná práca nás čaká najmä v získavaní nových členov z príslušníkov mladších generácií.

to dotkne aj našich členov a celého SZPB. Preto už dnes naši najvyšší funkcionári hľadajú možnosti u premiéra, prezidenta, predsedu NR, ministrov, poslancov NR, ďalších funkcionárov a sponzorov, ako tomu predtým.

Využime všetky možnosti pomoci, veď aj táto vláda je nám naklonená, ale aj poslanci NR za stranu Smer. Máme tam aj našich členov, využime ich náklonnosť a vplyv v prospech SZPB. Zodpovedná práca najmä v tomto roku čaká na úrovni oblastí, ale aj našich základných organizácií. Úmorná práca nás čaká

najmä v získavaní nových členov z príslušníkov mladších generácií. Všetci si úprimne prajeme, aby dnešná vláda na čele s jej predsedom Ficom splnila to, čo začiatkom roka 2011 povedal aj predseda: „Zo Slovenského zvä-

zu protifašistických bojovníkov musíme urobiť súčasť oficiálnej štátnej politiky. Pokiaľ to tak nebude, bude mať táto inštitúcia veľké problémy do budúcnosti. Ak sa tento zámer podarí uskutočniť, určite to pomôže upevniť naše postavenie, vážnosť SZPB v našej demokratickej spoločnosti a v celom štáte.“

Predseda vlády aj v príhovore v Bojovníku č. 1 v tomto roku vzdvihol to, že v novom roku budeme potrebovať predovšetkým to, čím sa do našich dejín nezmatateľne zapísali práve predstavitelia protifašistického odboja, odvahu a odhodlanie.

Oskar BIELIK

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Tiso nikdy protižidovské opatrenia nelutoval

Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov (OSN) vyhlásilo 27. január za Medzinárodný deň pamiatky obetí holokaustu. Tento deň má pripomínať utrpenie šiestich miliónov židovských obetí holokaustu počas druhej svetovej vojny. Vybrali ho zámerne, keďže 27. januára 1945 oslobodila 332. divízia Červenej armády koncentračný a vyhladzovací tábor Osvienčim – Brzezinka. Nazvaný bol tento deň Jom haŠoa.

Z územia dnešného Slovenska bolo odtransportovaných do Osvienčimu 65 692 osôb. Nie všetci boli deportovaní do tábora Auschwitz-Birkenau, pretože prvé transporty došli do tábora Auschwitz I v období začiatku výstavby nového komplexu v Birkenau. Podľa údajov repatričných úradov sa z nich vrátilo v roku 1945 celkovo 348 osôb.

V prípade tzv. Slovenského štátu je problém židovského a väčšinového obyvateľstva navyše zvlášť komplikovaný. Nadobúda morálny rozmer – ako je možné, že politický režim, ktorý sa definoval svojou ústavou i ústami svojich predstaviteľov ako kresťanský, pristúpil – za pasívneho súhlasu značnej časti obyvateľstva – k takým hanebným krokom, ako bolo ožobranie niekoľkých desiatok tisíc vlastných občanov, ktorých nakoniec pozbavili aj občianstva a deportovali za hranice štátu, na milosť a nemilosť diktátorovi, ktorý sa netajil nenávisťou k tejto rase. Bolo to o to hanebnejšie, že na čele tzv. Slovenského štátu i režimu bol katolícky kňaz, navyše bývalý profesor katolíckej morálky. Jediná vládnuca strana niesla vo svojom názve meno ďalšieho katolíckeho kňaza.

Faktom je aj to, že protižidovské opatrenia sám prezident Tiso nikdy nelutoval – naopak, zaslepene ich obhajoval aj pred najvyššou pozemskou autoritou katolíkov – pápežom. V liste pápežovi z 8. decembra 1944 písal, že „nepriateľská propaganda“ protižidovské nariadenia zveličuje; boli pritom prijaté len z povinnosti brániť svoj národ pred nepriateľom. A ešte v roku 1942 vyslovil: „Národu nedám zahynúť pred ži-

Bolo to o to hanebnejšie, že na čele tzv. Slovenského štátu i režimu bol katolícky kňaz, navyše bývalý profesor katolíckej morálky. Jediná vládnuca strana niesla vo svojom názve meno ďalšieho katolíckeho kňaza.

dovské spoločenstvo. Mne je národ viac než Židia.“ Koho však myslel národom?

Tisov režim sa snažil znásilňovať aj samotný slovenský národ do línie: „jeden Boh, jeden národ, jedna strana“, čo sa v ľudáckom režime modifikovalo v duchu hesla: „Čo Slovák, to katolík, a čo katolík, to ľudák.“ V tomto koncepte neexistovalo miesto napr. ani pre slovenských evanjelikov, čím boli už akoby vopred politicky biľagovaní ako „Čechoslováci“, a teda politicky nespoľahliví. Neboli ohrození priamo na živote ako Židia. No aj ich zahrnul klérofašistický režim do obrazu nepriateľa.

Ludácky režim vytvoril hneď niekoľko skupín. Najprv to boli Česi. Bratislavou sa ozývali nenávisťné výkriky „Čechi do mecha a mech do Dunaja“, „Česi peši do Prahy“ – a krátko po nich, a najdlhšie – Slovensko Slovákom, Palestína Židákom“. Vo východnej časti krajiny sa niekedy pridružila animozita k Rusinom – a samozrejme tu bola aj animozita k Maďarom.

Symbolom tohto pomýleného politického

smeru sa stal kňaz Dr. Jozef Tiso a predseda vlády Dr. Vojtech Tuka – obaja snívajúci o jednorečovom, jednonárodnom a jednokonfesionálnom štáte.

Treba však zmieniť tu a na tomto mieste aj druhú stranu: Jestvuje tu ocenenie Spravodlivý medzi národmi, hebrejsky Chasid umot ha-olam, ktoré označuje Nežidov, ktorí prispeli k záchrane Židov pred holokaustom. Komisia pre rozpoznávanie

spravodlivých bola založená v roku 1963 pri pamätníku Jad vaŠem a vedená je izraelským Najvyšším súdom. Toto ocenenie bolo udelené vyše 500 ľuďom zo Slovenska. Spravodliví kresťania alebo Spravodliví medzi národmi je pôvodne tradičný židovský pojem, ktorý sa vyvyrňoval so skutočnosťou, že aj mimo židovskú vieru boli dobrí ľudia riadiaci sa božími zákonmi.

Nemožno preto ani prstom poukázať na celý katolícky klérus. Ocenením Spravodlivý medzi národmi bol ocenený gréckokatolícky biskup a mučeník rusínskeho pôvodu Peter Pavol Gojdič. Zlou iróniou osudu človek, ktorý ako jediný z biskupského zboru našiel odvahu zastať sa prenasledovaných Židov, bol komunistickým režimom po tzv. Prešovskom sobore v roku 1950 zatknutý, odsúdený vo vykonštruovanom procese na doživotie a na následky zlého zaobchádzania a mučenia zomrel v leopoldovskej väznici v roku 1960. Spravodlivým medzi národmi bol aj kardinál Angelo Giuseppe Roncalli, neskorší pá-

pež Ján XXIII. – ktorý predstavoval pravý opak svojho alibistického predchodcu Pia XII. Počas druhej svetovej vojny zachránil tento človek ako nuncius v Istanbule tisíce maďarských Židov, keď im dal vystaviť nové krstné listy, na základe ktorých mohli vycestovať z krajiny. Zachránil však aj státisíce Grékov pred smrťou hladom, keď sprostredkoval dodávky amerického obilia do oblastí obsadených nemeckými a talianskymi vojskami.

V tzv. Slovenskom štáte bola desivá atmosféra. Nežidia sa báli so svojimi židovskými spoluobčanmi čo i len sýkať – nie to ich ešte verejnou formou obhajovať. Nežidia zrazu prestali svojich židovských známych navštevovať, susedia ich prestali zdraviť. Ak sa predsa len objavili pokusy zastať sa svojich židovských spoluobčanov, stávali sa títo ľudia terčom udaní a následného postihu režimom, dotčení boli biľagovaní ako „bieli Židia“, zatýkaní a deportovaní do väznice v Ilave. No napriek tejto celkovej situácii a vlastnému ohrozeniu sa našlo v tomto období v každej z jestvujúcich cirkví niekoľko kňazov, ktorí Židov zachraňovali prostredníctvom krstov, vrátane hromadných. Najaktívnejší boli kalvínski a evanjelickí kňazi, pričom „rekordérmi“ boli banskobystričský evanjelický farár Juraj Holčík so 700 a kalvínski kňazi Ladislav Šedivý v Nitre s vyše 500 a zvolenský Štefan Puškáš s vyše 300 pokrstenými Židmi. Všetkým týmto ľuďom – z ktorých aj tak možno spomenúť iba zopár príkladov – by som chcel vyjadriť tu a na tomto mieste v mene nás všetkých zo Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov uznanie za ich neokázalé hrdinstvo. Všetci boli žiarivými svetlami vo vtedajšej temnote čierneho zla.

Petr MIKULECKÝ

Musíme kričať?

Skutočné hodnoty človeka nesie v sebe po celý život, v činoch a konaní. Pri zamyslení sa nad úvahou tohto citátu, nemôžu mi ujsť odkazy účastníkov odboja, vojakov, partizánov či padlých za lepší život dať aj obeť vlastného bytia za správnu a nevyhnutnú vec. Nikomu z nás nemôže byť ľahostajná ani hospodárska skutočnosť, ktorá sa vyjadruje v peniazoch. Prečo aj SZPB musí riešiť existenčné bytie úspornými opatreniami? Aké vysvetlenia nám

dávajú zo strany štátu, ktorý sa odvoláva na dodržiavanie hodnôt? Z balíčka pre politické strany nedostanete nič, lebo ste z právneho hľadiska združenie. Veľmi ma zaujal príspevok v Ročenke SZPB „A preto musíme začať kričať, kričať a kričať.“ Októbrové zasadnutie Obľv SZPB v Bratislave 2011. Nie je umenie žiť, pôsobiť či ťažiť v dobe, aká je, ale prispieť k tomu, aby sa veci zmenili je viac ako riešenie danej situácie. Pozrieť sa dozadu by malo byť na

každom z nás. Tí, ktorí tam zanechali stopu, či vlastnú krv, aby sme mohli ďalej kráčať, musia byť smutní nad týmto stavom. Teraz musia kričať? Neobetovali dost? Pomaly sa strácajú naše hlasy? Myslím, že nie. Nejde mi o úvahy, hlboko ma trápi stav, aký je. Ak nik nebude počúvať tých, ktorí si to skutočne zaslúžia, hodnota človeka a činov stratí sa za obyčajné slovo hospodársky stav.

Pavol STUHLÝ, Dolný Kubín

Kúpele na odporúčanie lekára schvaľuje zdravotná poisťovňa

Pacienti, ktorí sa chcú ísť zotaviť do kúpeľov, by sa o tejto možnosti mali poradiť so svojim ošetrojúcim lekárom.

„Návrh na kúpeľnú starostlivosť vypisuje odborný lekár, alebo lekár poskytujúci všeobecnú ambulanciu starostlivosť pre dospelých, alebo všeobecný lekár pre deti a dorast na základe nálezu príslušného lekára špecialistu,“ povedala hovorkyňa Všeobecnej zdravotnej poisťovne Dana Gašparíková. Pokiaľ poisťovňa návrh schváli, platí tri mesiace.

„Návrh na kúpeľnú liečbu VŠZP schvaľuje spravidla do 30 dní, pokiaľ nie je potrebné doložiť ďalšie podklady pre schválenie kúpeľnej liečby,“ priblížila Gašparíková. Termín pobytu si už poistenec pod-

ľa jej slov dohoduje priamo s kúpeľným zariadením. V prípade, že pacient nepreferuje konkrétne kúpele, poisťovňa ich určí, rešpektujúc ponuku voľných miest v jednotlivých kúpeľoch a vzdialenosť kúpeľov od bydliska poistenca.

Zdravotné poisťovne uhrádzajú kúpeľnú starostlivosť dvoma spôsobmi. Pri spôsobe úhrady typu A je zdravotná starostlivosť plne hrazená z verejného zdravotného poistenia a služby čiastočne. Za tie si tak poistenec dopláca 1,66 eura na deň. Pri spôsobe úhrady B je tiež plne hrazená poskytnutá zdravotná starostlivosť, služby

však nie. „To znamená, kúpeľné procedúry sú hrazené. Ubytovanie a stravovanie nie je hrazené,“ skonštatovala Gašparíková.

Pri odchode do kúpeľov si netreba zabudnúť zobrať so sebou preukaz poistenca, občiansky preukaz, oznámenie o schválení kúpeľnej liečby z poisťovne, ako aj predvolanie na kúpeľnú liečbu zaslané z kúpeľov. Ako ďalej upozornila Gašparíková, pri vážnejších stavoch si treba tiež zobrať potvrdenie o aktuálnom zdravotnom stave nie staršie ako 14 dní, to treba predložiť pri vstupnej prehliadke ošetrojúcemu lekárovi. Netreba si tiež zabudnúť vziať so sebou predpísané lieky.

red TASR

Slovensko ponúka množstvo kúpeľov z ktorých si pacienti môžu vybrať.

Ilustr. foto: archív

Ochotných darcov prišla takmer dvadsiatka.

Foto: jp

Kvapka Slobody

V Tornali už tradične organizujú pri príležitosti oslobodenia mesta viacero akcií. Medzi najaktívnejšie organizácie v posledných rokoch patrí SZPB, vďaka ktorej si mesto a okolie pripomína oslobodenie mesta, ktoré

oslobodili vojská červenej armády 2. Ukrajinského frontu maršála R. J. Malinovského a v jeho zostave aj rumunskí vojaci. Mesto bolo oslobodené 19. 12. 1944 ako jedna z prvých obcí na Gemeri.

Klub darcov krvi SČK a ZO SZPB v spolupráci s mestom Tornaľa a Národnou transfúznou službou SR – pracovisko Ban-

ská Bystrica zorganizovali už VII. ročník Mikulášskej kvapky Slobody. Do zasadačky Mestského Kultúrneho strediska v Tornali prišla takmer dvadsiatka ochotných darcov, ktorých od ich humanného počínu neodradila ani chrípková epidémia.

Patrí im poďakovanie, ako aj tým, ktorí sa podieľali na organizovaní tejto akcie. Jozef PUPALA

Spomienka na obeť ohavnosti

V januári 1945, keď už na našom území zúrila vojna, 8. január ostane navždy ohavným činom fašistických gestapákov, ktorí v ranných hodinách priviezli do lesíka Chrasť na Bôriku skupinu partizánov a antifašistov zo Žiliny a okolia. Donútili ich vykopať si spoločný hrob a potom ich všetkých postrelali.

Veliteľa povstaleckej čaty Jozefa Červínku zastrelili ako posledného, hoci ešte žil a bol pri vedomí, zahrabali za živa. Obeť fašistickej ohavnosti boli väčšinou mladí chlapci, ešte nie vojaci, veď nemali ani 18. rokov, ktorí smelo bojovali v partizánskych oddieloch na severozápadnom Slovensku v priestore Bytča – Veľké Karlovice v dobe SNP. Po vojenskom potlačení povstania prešli do hôr a záškodníckou činnosťou bojovali proti nacistom a domácim gardistom.

Medzi občanmi Žiliny našli sa však aj zradcovia, ktorí sa prihlásili na veliteľstve gestapa

– oporného bodu Einsatzkomanda 13, veliteľom ktorého bol SS-Hauptsturmführer Werner Schönemann, a pomáhali odhaľovať partizánov a členov odboja. Boli to napríklad sestry Belôňové, žilinský nemecký Rudolf Simo, ktorí pomáhali odhaľovať partizánov na železničnej stanici alebo vo väznici bývalého Okresného súdu v Žiline. Partizánov, ale aj ich pomocníkov, ktorí sa dostali do rúk gestapa, čakali neopísateľné útrapy. Gestapáci ich ukrutne bili, vybíjali im zuby, natŕhali uši, lámali kosti a dokaličili ich k nepoznaniu. Tieto muky prežil aj Pavol Kašubjak zo Žiliny, ktorého

bez predchádzajúcich dôkazov 5. januára prepustili s podmienkou, že sa bude každý štvrtý deň hlásiť na gestape, ak to neurobí, zoberú mu matku a otca a celú rodinu vyvraždia. Sadizmus hrôzovládco Žiliny nepoznal zastavenie, príslušníci tejto fašistickej jednotky popri iných hromadných vraždách majú na svedomí aj smrť 32 osôb, ktoré hromadne zavraždili v novembri 1944 a 8. januára 1945 a po vojne sa našli v spoločnom hrobe v lesíku Chrasť pri Žiline.

Aj keď starostlivosť o vojnové hroby padlých, pamätníky a pomníky podľa zákona NR SR patrí samosprávnym úradom, Oblastný výbor SZPB v Žiline úzko spolupracuje so samosprávou pri ich ochrane a údržbe. Práve dobrá spolupráca oblastného výboru SZPB s Mestským

úradom v Žiline je zárukou zachovania histórie odboja a pamätných miest pre budúce generácie. Starostlivosť o pamätné miesto 32 zavraždených antifašistov v Chrasťi prevzala 2. základná organizácia mesta Žiliny, organizácia, ktorá si toho roku pripomína 15. výročie svojho vzniku. V súčasnej dobe má 60 členov. Jej úlohou je starať sa o čistotu okolia, úpravu pamätného miesta a dbať na ochranu a zachovanie pamätnej tabule. Pamätné miesto je v blízkosti mestského Lesoparku a denne prechádzajú okolo neho desiatky občanov a návštevníkov mesta. Pamätník zavraždených im pripomína ohavnosť fašizmu spred 69 rokov.

Oblastný výbor SZPB v spolupráci s Mestským úradom v Žiline každoročne, pri príleži-

tosti výročia oslobodenia a Slovenského národného povstania a hromadnej vraždy, si pri pamätníku zavraždených pietnym aktom pripomína túto tragédiu a vzdáva úctu všetkým zavraždeným antifašistom. Položením vencov si pamiatku zavraždených spoločne s účastníkmi odboja a členmi mestských organizácií SZPB v sprievode predsedu Oblastného výboru SZPB a člena predsedníctva ÚR SZPB Juraja Drotára uctili poslanci NR SR – predseda Žilinského samosprávneho kraja Juraj Blánar a primátor mesta Žilina Igor Choma.

Spomienka na ohavnú vraždu 32 antifašistov nás neustále zaväzuje k bdelosti a zachovaniu stálej úcty a nerušeného pokoja zavraždených.

Emil Kováčik
predseda ZO č. 2 Žilina – mesto

Pamätník Chrasť Žilina.

Ilustr. foto: ek

Venujte 2% dane SZPB

Do zoznamu príjemcov 2% zo zaplatenej dane sa zaregistroval aj Slovenský zväz protifašistických bojovníkov. Nakoľko ide o jednu z mála možností, ako môžeme získať finančné prostriedky na našu činnosť, dovoľujeme si Vás požiadať o podporu našich aktivít darovaním 2% z Vašej dane z príjmov.

Poukázaním podielu Vašej dane môžete podporiť našu činnosť orientovanú na obhajobu a rozvíjanie hodnôt boja proti fašizmu, Slovenského národného povstania, za mier a slobodu v rokoch 1938–1945, ochranu a obnovu pamätníkov, výchovu a vzdelávanie k tolerancii, demokracii, rešpektovaniu tradícií a histórie slovenského národa.

Obraciame sa na Oblastné výbory SZPB, aby získavali darcov 2% dane v prospech zväzu, a tak pomohli získať alternatívne zdroje pre našu činnosť.

Identifikačné údaje:

Názov: Slovenský zväz protifašistických bojovníkov,

Ústredná rada

Sídlo: Štúrova 8, 815 72 Bratislava

Právna forma: Občianske združenie

IČO: 00177431

Sloboda prichádzala do sloven

Dôstojná oslava vo Svidníku

Devätnásteho januára uplynulo 68 rokov od chvíle, keď vojská 1. československého armádneho zboru, spolu s vojakmi Červenej armády, oslobodili Svidník a ostatné obce v podduklianskom kraji. Skončilo sa strašné obdobie rokov okupácie fašistickým Nemeckom a jeho domácimi a zahraničnými prísluhovačmi.

Dôkazom toho, že sa vo Svidníku snažíme pripomínať najdôležitejšie historické udalosti aj mladej generácii, je zorganizovanie vedomostného kvízu pre žiakov základných škôl, ktorý sa uskutočnil v priestoroch Vojenského múzea.

Oslavy výročia oslobodenia sa začali pietnym aktom kladenia vencov a kytíc k pamätníkom padlých hrdinov. Predstavitelia mesta, štátnej správy, politických strán a politických hnutí, členovia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov, predstavitelia firiem a organizácií položili kytice a vence vďaka k pamätníku Sovietskej armády, k soche arm. gen. Ludvíka Svobodu a k pamätníku Československej armády na Dukle. Pietnych aktov sa zúčastnili aj vojaci 2. mechanizovanej brigády v Prešove. Vzácnym účastníkom osláv bol príslušník 1. československého armádneho zboru, priamy účastník bojov o Svidník Ján Jurčíšin z Vagrinca pri Svidníku.

Nasledovala slávnostná akadémia, na ktorej sa prítomným prihovoreli primátor Svidníka Ján Holodňák, mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec Ruskej federácie v Slovenskej republike Pavel Maratovič Kuznecov a riaditeľ Vojenského historického ústavu v Bratislave Miloslav Čaplovič.

Primátor Ján Holodňák, ako tradične, odovzdal účastníkom akadémie srdečný a úprimný pozdrav od

Zoe Klusákovskej-Svobodovej s rodinou. „Bez ťažkých oslobodzovacích bojov počas Karpatsko-duklianskej operácie a mnohých obetí nebolo by ani dnešného mierového života. Vzdávame hold a úctu všetkým, ktorí za náš slobodný a mierový život darovali svoje životy,“ konštatoval s tým, že nikdy nezabudneme na to, akú biedu, hlad a utrpenie znášali naši predkovia počas vojny i po jej skončení. „Tieto ťažké časy treba pripomínať všetkým, najmä mladším generáciám, aby si vážili každý deň v mieri, ktorý spoločne prežívame. Aby sme cítili hrdosť, že i naši blízki, rodičia a prarodičia, sa ako vojaci a partizáni, so zbraňou v ruke zúčastnili bojov proti fašizmu a na jeho konečnej porážke,“ zdôraznil. Zároveň vyjadril úctu všetkým členom Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov za ich aktívnu činnosť pri šírení myšlienok mieru, pokroku, porozumenia a tolerance medzi národmi.

Na slávnostnej akadémii boli odovzdané ceny mesta Vojenskému historickému ústavu v Bratislave za zachovávanie kultúrneho dedičstva a za rozvoj múzejníctva a Ľubošovi Maliňákovi, svidníckemu rodákovi, majstrovi sveta v kulturistike, za príkladnú reprezentáciu Svidníka v oblasti športu. V kultúrnom programe sa predstavili žiaci a učitelia Základnej umeleckej školy vo Svidníku.

Pavel GOJDIČ

Oslobodenie Poltára

Po silnej delostreleckej príprave bola 13. januára 1945 prelomená fašistická obrana a vojská 35. a 104. streleckého zboru generála S. G. Gorjačeva oslobodili Poltár a susedné dediny. Keď dopadli posledné delostrelecké granáty a míny na nepriateľské postavenia, 13. januára o 9.10 hod. vstúpili sovietske vojská do mesta Poltár. Občania vojakov Červenej armády vítali ako osloboditeľov. V celej obci následne zavládla radosť a vďaka za oslobodenie.

Túto historickú udalosť si pripomenuli účastníci osláv 68. výročia oslobodenia mesta Poltár. Konali sa 14. januára na Námestí oslobodenia pred budovou Kultúrneho domu v Poltári. Začali sa pietnym aktom kladenia vencov k pamätníku padlým. Vence vďaka položili zástupcovia mesta Poltár a SZPB, politických strán a spoločenských organizácií.

Po štátnej hymne a slávnostnej básni sa účastníkom prihovoreli primátor mesta Pavol Gavalec a tajomník Mestského výboru SZPB J. Iždinský.

Obaja zdôraznili, že oslobodenie mesta, ako aj oslobodenie našej krajiny sovietskou armádou je jedna z najvýznamnejších udalostí našich novodobých dejín. Uviedli, že

2. svetová vojna a boj za slobodu stál veľa obetí. Na túto skutočnosť treba neustále upozorňovať najmä našu mladú generáciu, ktorá nemá vedomie o krutostiach vojny. Vníma len našu súčasnú slobodu a demokraciu, prijíma ich ako samozrejmosť.

Osláv 68. výročia oslobodenia mesta sa zúčastnili aj žiaci základných škôl spolu so svojimi pedagógmi.

Na záver akcie moderátorka podujatia poďakovala všetkým prítomným za účasť na oslavách tejto významnej udalosti v histórii mesta. Pripomenula, že vence vďaka, ktoré boli položené k pamätníku, sú prejavom našej vďaky a úcty k padlým hrdinom za to, že z ich krvi a obetí sa zrodila naša sloboda, náš dnešok.

Ján IŽDINSKÝ

Pietny akt kladenia vencov a kytíc k Pamätníku Sovietskej armády vo Svidníku.

Pietna spomienka v Poltári.

Foto: J. Imrovič

V Prešove oslávili príchod

Už tradične v januárových dňoch si Prešovčania pripomínajú oslobodenie svojho mesta od nemeckých fašistov a ich prísluhovačov. Tohtoročné 68. výročie oslobodenie mesta a okolia Prešova sa konalo 18. januára.

Metropola Šariša bola oslobodená 19. januára 1945 v popoludňajších hodinách vojskami 320. gardového streleckého pluku Červenej armády 4. ukrajinského frontu pod velením pplk. A.P. Fokina a mjr. J.L. Rotina a príslušníkmi 1. čs.armádneho zboru, ktorému velil generál Ludvík Svoboda. Oslobodzovacie boje na území

okresu Prešov prebehli od 18. do 24. januára 1945.

Výročie oslobodenia mesta OblV SZPB v Prešove každoročne organizuje v spolupráci s mestským úradom. Súčasťou osláv bola historická rekonštrukcia bojov pri oslobodení Prešova v januári 1945 medzi príslušníkmi Červenej armády a Wehrmacht, ktorú pred-

viedli členovia Klubu vojenskej histórie Dukla v Prešove. Na tejto ukážke v centre Prešova sa zúčastnilo do 2000 obyvateľov – starších i mladších – a školskej mládeže. Mali možnosť vypočuť si aj výklad tohto bojového stretu.

Po ukážke sa uskutočnil pietny akt kladenia vencov pri Pamätníku osloboditeľov predstaviteľmi mesta, Veľvyslanectva RF v Bratislave, Generálneho konzulátu Ukrajiny v Prešove, OblV SZPB, VÚC a OÚ v Prešove, politických strán a spo-

Foto: pg

Delegácia mesta Giraltove na čele s primátorom J. Rubisom (zľava) viceprimátorkou Slávkou Vojčekovou a poslancom Miroslavom Deutschom počas pietnej spomienky. Foto: fdz

Počas osláv oslobodenia Prešova nechýbala ani vojnová ukážka bojov. Foto: jd

Milan Sidor (prvý zľava) s niektorými účastníkmi stretnutia (zľava doprava) S. Vojčeková – viceprimátorka, manželia Osifovci, J. Gdovin – tajomník ZO SZPB a F. Džalai, predseda ZO SZPB v Giraltovcich. Foto: fdz

d mieru

ločenských organizácií, príslušníkmi armády a MV SR, Zväzu vojakov, Klubu Prešov a ďalšími, ktorí sa poklonili pamiatke padlých hrdinov Červenej armády na námestí v Prešove.

Po prednese básne s vojnovou tematikou sa k prítomným prihovril primátor Prešova Pavel Hagyari, ktorý priblížil udalosti z vojnových čias a poďakoval sa účastníkom odboja za ich odvahu a prínos v boji za slobodu a národné oslobode-

nie, ktorí si pod modrou oblohou užívame už 68 rokov.

Po jeho vystúpení zazneli štátne hymny: ČR, RF, Ukrajiny a SR, a počas slovenskej hymny boli čestnou jednotkou armády SR vypálené z ľahkých zbraní čestné salvy na počesť 68. výročia oslobodenia mesta. Potom sa účastníci presunuli k Pamätníku obetiam Gestapa, na miesto, kde v období vojnovvej Slovenskej republiky stála budova nacistického väzenia.

Po položení vencov k Pamätníku zavraždených antifašistov a obetí vojny sa k prítom-

ným prihovril predseda ObV SZPB Jozef Danko, ktorý v svojom vystúpení zdôraznil, že účastníkom odboja a boja proti fašizmu a nacizmu za národné oslobodenie – padlým, zosnulým i žijúcim – patrí naša hlboká úcta, nezabudnuteľná spomienka na ich odvahu, hrdinstvo a spoločenské uznanie nielen vo verbálnej rovine, ale najmä, aby sa naplnil ich odkaz do budúcnosti: „mierový život pre národy Európy a sveta v sociálne spravodlivej spoločnosti“.

Jozef DANKO

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Pietna spomienka v Giraltovcich

Na námestí v centre východoslovenského mesta Giraltove sa v piatok 18. januára uskutočnil pietny akt kladení vencov. Slávnosťou si účastníci, pri soche Matka s dieťaťom, venovanej osloboditeľom a obyvateľom mesta zapojeným do oslobodzovacích bojov, pripomenuli 68. výročie oslobodenia Giraltovcov a okresu Svidník vojakmi Červenej armády a 1. Československého zboru v januárových dňoch roku 1945.

Slávnostná pietna spomienka sa začala štátnou hymnou, privítaním prítomných predstaviteľov mesta, poslancov mestského zastupiteľstva a zástupcov politických, spoločenských, školských a kultúrnych organizácií a obyvateľov mesta. Nasledovala spomienková báseň. Primátor mesta Ján Rubis vzdal úctu tým, ktorí za našu slobodu priniesli nemalé obete. Priblížil krátko udalosti, ktoré predchádzali oslobodeniu mesta pred 68. rokmi. Hovoril aj o partizánskom hnutí v okolitých horách a úlohe Ľudovíta Kukorelliho, ktorý pôsobil, ako veliteľ partizánskeho štábu. K prítomným účastníkom sa prihovril aj Milan Sidor zo Spoločnosti kapitána Jána Nálepku, ktorý hovoril o bojoch na východe Slovenska, ktoré viedli k oslobodeniu. Pripomenul život, vojnové zásluhy a hrdinskú smrť Jána Nálepku. Zdôraznil význam vysvetľovania dejín dnešnej mládeži, ktorá je často

nesprávne informovaná o tom, čo sa v rokoch vojny odohrávalo a kto mal aký podiel na oslobodení. Za Základnú organizáciu Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov v Giraltovcich sa osloboditeľom a zvlášť miestnym odbojárom a priamym účastníkom vojny poďakoval tajomník ZO SZPB Ján Gdovin.

Pietny akt pokračoval položením vencov predstaviteľmi mesta a členmi ZO SZPB. Osloboditeľom a padlým za našu slobodu sa potom poklonili postupne všetci prítomní účastníci pietneho aktu.

Vo vestibule Mestského úradu v Giraltovcich si účastníci osláv prezreli výstavku venovanú oslobodeniu a zmenám v meste počas rokov mierového života.

Slávnosť vyvrcholila neformálnym stretnutím a besedou s Milanom Sidrom nad knihami o kpt. Jánovi Nálepku. František Džalai, predseda ZO SZPB Giraltove

V Dobšinej nezabúdajú

V popoludňajších hodinách 25. januára zorganizovalo Mesto Dobšiná a Základná organizácia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov (SZPB) spomienkovú slávnosť na počesť 68. výročia oslobodenia mesta. Pred budovou miestnej radnice zazneli tóny dychovej hudby a báseň v podaní Jany Gazdíkovej. Nasledoval príhovor primátora mesta Karola Horníka (Smer-SD). Skupinka asi päťdesiatich ľudí, stojacich na Námestí baníkov, z ktorých bola polovica zamestnancov mesta, si vypočula aj príhovor kronikára a predsedu miestnej organizácie SZPB Františka Novotného.

Ako uviedol, do vyprázdneného mesta, v ktorom panovalo nočné ticho, ako prvé vstúpili rumunské jednotky, bojujúce vo zväzku 2. ukrajinského frontu, pred 68 rokmi 27. januára 1945. Sprvoti tomu ukrytí obyvatelia v meste a blízkej Lányihute ani nechceli uveriť, lebo očakávali sovietske jednotky. „22. decembra 1944 zažilo mesto Dobšiná bombardovanie. Vojaci a občania v tom čase nebrali nijako vážne protiletcké opatrenia. V domoch sa svietilo, na uliciach kládli ohne. Zavládla tým v meste frontová nálada. Večer v ten istý deň o 19.00 bolo počuť silné detonácie. Bomby spadli vyše a niže mesta, avšak nestala sa škoda na ľudských životoch a ani na majetku. Frontový život ale trval v meste naďalej. Rýchla ruská ofenzíva v Poľsku a Maďarsku učinila nemecké povstanie v gemerských dolinách beznádejnými,“ pripomenul s tým, že Dobšičanom svitla nová nádej. Od Košíc postupoval útočiaci prúd na Rožňavu. Rumuni útočili od juhu všetkými smermi. Streľbu bolo počuť veľmi blízko, a v polovici januára sa stala Dobšiná zázemím frontu. V smere od Rožňavy prichádzalo do mesta stále viac vojakov oslobodencov. V našom meste sa zásobovali oddiely na frontovej línii, čím sa Dobšiná stala nepostrádateľnou. Ranených zväžali do meštianskej školy a zriadila sa aj poľná

nemocnica v miestnom Duschekovom ústave zdôraznil význam miestnych dobrovoľne zriadených budov kronikár mesta počas povstania.

„Dobšiná bola v tom čase preplnená okupantmi a ich vojskami (Nemecko a Maďarsko), pričom sa po uliciach dalo sotva pohybovať. 24. januára 1945 začali okupantské jednotky z Dobšinej ustupovať najmä cez Stratenú. Ústup sťažila snehová kalamita, pri ktorej napadalo asi pol metra čerstvého snehu. Oslobodenecké rumunské oddiely sa blížili. 26. januára, keď bolo už v Dobšinej prázdno a všade panovalo ticho. Obyvatelia boli ukrytí v pivniciach a čakali na osloboditeľov,“ dodal kronikár. Dobšičania sa ale oslobodenia dočkali, no nie skrz slávnej sovietskej armády, ktorej aj pamätná tabuľa na miestnej radnici vzdáva hold, ale skrz pridruženého rumunského vojska. Očakávali sa Rusi, no ráno 27. januára 1945 stretnutie sa s rumunskými oddielmi bolo veľkým prekvapením. Obyvatelia vyšli zo svojich úkrytov a následne za rumunskými jednotkami prišli do mesta aj ruské oddiely, ktoré preverovali mesto od nástrah mín. „Každý prehliadnutý dom opatрили nápisom v ruštine – Zdanie prevereno, min net. Oslobodenie mesta sa tak úplne naplnilo,“ uzavrel František Novotný.

Juraj KARIKA

Ján Chalupka

(28.10.1791 – 15.7.1871) – SPISOVATEĽ

Irónia je vraj zbraň inteligentných ľudí, s čím možno súhlasiť, alebo nie, ale v satirických dielach je irónia zaiste veľkou zbraňou. Dobrým príkladom je aj dramatické dielo Ján Chalupka, ktorý do svojich kníh a divadelných hier majstrovsky preniesol vrodenný zmysel pre humor a ironickými replikami zatínal presne tam, kde bolo treba. Jeho Kocúrko je dodnes kritikou spávania a morálky ľudí, ktorí bez zábran konajú iba vo svoj prospech. Ján Chalupka bol mimoriadne vzdelaný a dobre vedel, že nad ľudskou hlúposťou sa síce zvíťaziť nedá, ale treba s ňou bojovať. Sám bojoval celý život perom, ale aj zvláštnou vnútornou silou, ktorú jeho práce vyžarujú dodnes.

Ján Chalupka sa narodil 28. októbra 1791 v rodine známeho učiteľa, evanjelického farára, spisovateľa Sama Chalupku v Hornej Mičinej. Jeho mladším bratom bol štúrovský básnik Samo Chalupka. Rok po narodení Jána sa rodina presťahovala do Hornej Lehoty, kde sa otec stal farárom. Prvé vzdelanie získali deti v rodičovskom dome, potom bol Ján rok v škole v Slovenskej Ľupči a dva roky v Brezne. Základy maďarčiny si osvojil na gymnáziu v Ožďanoch a nemčinu sa naučil na lýceu v Levoči, odkiaľ prešiel študovať na prešovské kolégium a neskôr na lýceum do Blatného Potoka. Cez prázdniny chodieval po Slovensku a stretával sa s osobnosťami kultúrneho života. V jeho literárnom pamätníku z rokov 1812 až 1837 môžeme čítať mená mnohých známych slovenských

dejateľov. S veľkým záujmom sa venoval aj štúdiu cudzích jazykov a po skončení školy okrem slovenčiny a biblickej češtiny hovoril plynule aj po nemecky, latinsky, maďarsky, francúzsky, taliansky a rozumel po anglicky, grécky a jidiš. Vo viacerých jazykoch publikoval aj svoje práce.

V roku 1815 prijal Ján Chalupka miesto domáceho učiteľa v Radvani a vo Viedni, aby si našetril peniaze na ďalšie vzdelávanie. V rokoch 1816 – 1817 študoval teológiu, filozofiu a filológiu na univerzite v Jene. Kultúrny život v meste mladému vzdelanému mužovi veľmi vyhovoval a obľúbil si tam najmä divadlo. Veľkým zážitkom preňho bolo, keď na predstavení Schillerových *Zbojníkov* videl sedieť v lóži Johanna Wolfganga Goetheho. Veľa čítal a dostali sa mu do rúk aj texty divadelných hier, čo najviac ovplyvnilo jeho budúcu literárnu tvorbu.

Po návrate na Slovensko učil rok na gymnáziu v Ožďanoch a šesť rokov na evanjelickom lýceu v Kežmarku, kde sa zoznámil s dcérou tamojšieho statkára Babetou Wilandovou, ktorá sa doňho zaľúbila v nádeji, že bude jej city opätovať. Nestalo sa tak a Chalupka nečakane odišiel z Kežmarku do Brezna, kde sa zakrátko ako tridsaťšesťročný oženil s dvadsaťdvaročnou Ludvikou, dcérou banskobystrického biskupa Adama Lovicha. Babeta Wilandová zostala až do smrti slobodná.

Na evanjelickej fare v Brezne pôsobil Ján Chalupka až do smrti, tam sa manželom narodil syn

OSUDY ZNÁMYCH SLOVENSKÝCH OSOBNOSTÍ

Adam a dcéry Ema a Ludvika, no z prvorodeného syna sa tešili iba tri a pol roka, lebo zomrel. V Brezne napísal väčšinu svojich prác, ktoré publikoval v českom, maďarskom, nemeckom a slovenskom jazyku. Dramatické práce

opak aneb Tesnošilova Anička se žení a Honzík se vydává, Trasořitka anebo Stará láska se předce dočekala, Třináctá hodina aneb Však se nahledíme, kdo bude hlásníkem v Kocourkově, Starouš plesnívec anebo Čtyry svadby na jednom pohřbě v Kocourkově.

Ján Chalupka

opak aneb Tesnošilova Anička se žení a Honzík se vydává, Trasořitka anebo Stará láska se předce dočekala, Třináctá hodina aneb Však se nahledíme, kdo bude hlásníkem v Kocourkově, Starouš plesnívec anebo Čtyry svadby na jednom pohřbě v Kocourkově. Vo všetkých hrách sa autor vysmieva malomeštiackemu spôsobu života. Kritizuje neudhyvtedajšej spoločnosti, odnárodňovanie, nevzdelanosť, obmedzenosť, šovinizmus, pýchu, intrigantstvo, závisť. Zaujímavé je, že Kocúrkovo vyšlo najprv anonymne, lebo Chalupka sa bál útokov, ktorým po odhalení musel čeliť. No uvedomelí intelektuáli stáli na jeho strane, napríklad slavista Bartolomej Kopitar v liste Jánovi Kolárovi písal: „Len povedz autorovi Kocúrkova: nech reže, mláti do toho; gratulujeme Slovanom, že sa im narodil Voltaire.“

písal aj v češtine a neskôr ich prepísal do slovenčiny.

Do povedomia verejnosti sa Ján Chalupka dostal najmä ako dramatik. Napísal deväť divadelných hier, z ktorých sedem sa odohráva v legendárnom meste Kocúrkovo. Prvá hra bola *Kocourkovo anebo Jen abychom v hanbě nezůstali*, potom nasledovali: *Všecko na-*

Kocúrkova: nech reže, mláti do toho; gratulujeme Slovanom, že sa im narodil Voltaire.“ Ján Chalupka nikdy nestál mimo spoločenského diania, od mladosti sa angažoval v slovenskom národnom hnutí. Roku 1842 bol členom delegácie, ktorá sa vybrala na cisársky dvor do Viedne s deklaráciou, v ktorej žiadali

vymenovať slovenského cenzora v Budíne a v Bratislave, protestovali proti zákazu vyučovania slovenského jazyka a násilnému presadzovaniu maďarčiny na školách aj v evanjelickej cirkvi. Delegáciu prijal kancelár Metternich a na druhý deň arcivojvoda Ludwig – predseda Štátnej rady, gróf Kolowrat a uhorský dvorský kancelár Mailát. Všetci členovia delegácie ubezpečili, že požiadavky sú oprávnené, ale napokon pre ich splnenie nič konkrétne nevykonali. Z cesty do Viedne napísal Chalupka po latinsky správu *Iter Viennense 1842* (Cesta do Viedne 1842), ktorá nebola publikovaná. Ako cirkevný hodnostár obhajoval aj záujmy slovenskej evanjelickej cirkvi. Osvietenké myšlienky šíril medzi ľuďmi aj svojimi kázňami, ktoré vydal v dvoch zväzkoch (*Kázne nedělní a svátečné I, II*, 1846–1847).

V revolučných rokoch 1848–1849 bol na strane štúrovcov a na spoločenské udalosti reagoval divadelnou hrou *Dobrovolníci*. Medzi jeho literárne aktivity patrí aj román *Bendeguz*, ktorý napísal a publikoval v nemčine v roku 1841 (v slovenčine vyšiel až v roku 1953). Podobne ako v divadelných hrách aj v tomto diele podrobil kritike šovinizmus uhorskej spoločnosti a pranieroval neresti a negatívne vlastnosti ľudí, ktoré podľa neho smerujú k úpadku spoločnosti.

Ján Chalupka sa dožil pomerne vysokého veku – osemdesiatich rokov. Zomrel 15. júla 1871 v Brezne, kde je aj pochovaný.

Jozef LEIKERT

Ocenený mnohými vyznamenaniami

V marci minulého roku sa dožil významného životného jubilea 90 rokov Ján Kormucik, priamy účastník SNP a príslušník 1. čs. armádneho zboru. Narodil sa 30. marca 1922 v obci Kamenica nad Cirochou.

Ako 21-ročný v októbri 1943 nastúpil k výkonu prezenčnej vojenskej služby v Levoči, kde bol zaradený do 5. pešieho pluku, ktorý do marca 1944 bol v zostave 2. slovenskej divízie. V máji 1944 boli 1. a 2. divízia slovenskej armády presunuté na východné Slovensko. Tieto dve východoslovenské divízie v sile do 25 tisíc vojakov boli dobre vyzbrojené a rozmiest-

nené po čiare Prešov – Bardejov – Medzilaborce. Armádne veliteľstvo týchto bojových zoskupení bolo vytvorené v Prešove pod velením generála Augustína Malára.

Príslušníci 2. práporu pluku pod velením stotníka pechoty Alexandra Vitalaja sa zúčastnili SNP. Táto vojenská jednotka, príslušníkom ktorej bol aj Ján Kormucik, bola 28. augusta 1944 odsunutá z Medzilaboriec na stredné Slovensko a nasadená do bojov proti nemeckým fašistom pri Vrútkach, Martine a na iné úseky.

V priebehu Karpatsko-duklianskej operácie (8. september–28. októbra 1944) sa príslušníci 1. čs. armádneho zboru prebojovali na území Slovenska a spolu s Červenou armádou sa začalo oslobodzovanie východnej časti Slovenska a postupne aj celej ČSR.

V druhej polovici decembra 1944 velenie 1. čs. armádného zboru zabezpečovalo doplnenie zboru o nových dobrovoľníkov z radov

občanov tohto cípu Slovenska v dôsledku veľkých strát v radoch 1. čs. armádneho zboru, ku ktorým došlo po krvavých bojoch s príslušníkmi Wehrmachtu v ťažko priechodnom teréne a so silným nemeckým opevnením v Duklianskom priesmyku. Do 1. čs. zboru sa 30. decembra 1944 prihlásil aj Ján Kormucik. Zbor mal vtedy už svoj náhradný pluk, ktorý bol rozmiestnený v Humennom a Snine. V náhradnom pluku vykonával povinnosti odborného výcvikového inštruktora. Koniec 2. svetovej vojny ho, ako príslušníka 1. čs. armádneho zboru, zastihol na Morave.

Za svoju bojovú činnosť bol Ján Kormucik v minulosti ocenený mnohými vyznamenaniami. Pri príležitosti 68. výročia Karpatsko-duklianskej operácie pri Pamätníku na Dukle v októbri 2012 mu minister obrany Martin Glváč odovzdal Pamätnú medailu ministra obrany SR III. stupňa. Koncom novembra mu v Prešove odovzdal pridelenec obrany ČR plk. Roman Kopřiva Pamätný odznak MO ČR.

Pri tomto slávnostnom akte boli prítomní: veliteľ 2. MB generála Rudolfa Viesta v Prešove plk. Martin Michalko, za MO SR, oddelenie veteránov Viera Mocková, syn pána Kormucika a predseda OblV SZPB v Prešove Jozef Danko.

Jozef DANKO

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Odbojár z Tatier

Piateho júna 2012 zomrel vo veku 87 rokov dlhoročný člen SZPB Ján Guláš z Nového Smokovca. Vo februári 1945 sa v Poprade dobrovoľne prihlásil do radov 1. československého armádneho zboru v ZSSR. Po krátkom výcviku bol v marci 1945 nasadený ako príslušník prieskumnej rot 3. čs. brigády do ťažkých bojov pri Liptovskom Mikuláši. So svojou rotou sa následne zúčastnil ďalších oslobodzovacích bojov na Slovensku a Morave. Koniec vojny ho zastihol v Pivíne, malej obci na Morave, odkiaľ sa jeho jednotka za sťažných podmienok presunula do Prahy. Tu sa 17. mája 1945 zúčastnil slávnostnej vojenskej prehliadky. Až do svojej smrti bol členom ZO SZPB vo Vysokých Tatrách.

Marcel MANIAK, predseda HDK pri OblV SZPB Poprad

Prijatie J. Kormucika v Sieni cti a slávy 2. MB v Prešove. Foto: jd

Jubilanti ZO SZPB sa dožívajú

- **Andrejová:** Zuzana Simková 87 rokov.
- **Bardejov 1:** Mária Ščerbová 84, Anna Cidilková 75, Gabriel Prepara 65 a Mgr. Malvína Fuňáková 60 rokov.
- **Bardejov 2:** Ing. Jozef Complák 65 rokov.
- **Bardejov 3:** Juraj Jackanin 88, Anna Kažimirová 75, Anna Basistová a Mária Grešová 65, Eva Jajková 60 rokov.
- **Bratislava 3:** Ladislava Ročáková 87 a Ján Železník 85 rokov.
- **Bratislava 9:** Elena Uhrová a Pavel Miklas 91, Anton Hadrubec 89 rokov.
- **Bratislava 12:** Františka Mlyneková 82 rokov.
- **Bratislava 18:** Ernest Meheš 93 a Magda Šimková 85 rokov.
- **Bratislava 26:** Vasil Dupej 92 rokov.
- **Bratislava 29:** Lýdia Rukavicová 75 rokov.
- **Bzince p/Javorinou – Cetuna:** Mária Hargašová 88 a Marta Gašparíková 81 rokov.
- **Bernolákov:** Andrea Grebečiová 45 rokov.
- **Badín:** Mária Kubalová 85 rokov.
- **Brezno 1:** Amália Štubniaková 90, Oľga Koleničová 80 a Daniel Kianica 60 rokov.
- **Banská Bystrica – Tr. SNP:** Michal Bánik 65 rokov.
- **Banská Bystrica – Stred:** Anna Lettrichová 70 a MUDr. Ján Bukový 65 rokov.
- **Banská Bystrica – Radvaň:** Mária Vajdová 70, Ing. Juraj Odor 65 a Vlasta Gagová 60 rokov.
- **Banská Bystrica – Rudlová – Sásová:** Ružena Vosáhlková 85, Mária Hrkčková a Tibor Kuriatko 81 rokov.
- **Bracovce:** Mária Žofčáková 85 rokov.
- **Cigel'ka:** Ján Vencurik 89 rokov.
- **Čierny Potok:** Štefan Kapec 82, Alžbeta Jelchová 60, Mgr. Jozef Mochnacký 40 a Marián Hukel 35 rokov.
- **Dolná Krupá:** Emília Dvoráková 89 rokov.
- **Dunajská Streda:** Helena Weiszová 92 a Vojtech Goldstein 65 rokov.
- **Dolný Kubín:** Pavol Janiga 87, Pavla Kupčová 86 a Ľudovít Kudlík 84 rokov.
- **Hnúšťa:** Margita Bystrianska 92, Ján Berceli a Štefan Ridzoň 65 rokov.
- **Humenné 1:** Štefan Šlosár 92 a Anna Spišáková 86 rokov.
- **Hostie:** Martina Krajčová 30 rokov.
- **Hažlín:** Mária Marcinová 80 rokov.
- **Hertník:** Alžbeta Kunecová 90 rokov.
- **Hrabské:** Verona Draganová 86 rokov.
- **Jarabina:** Anna Strenková 81 a Jozef Lešiga 55 rokov.
- **Jasenie:** Ing. Milan Grüber 75 a Zuzana Ligasová 45 rokov.
- **Jovsa:** Helena Fedorová 55 rokov.
- **Kremnica:** Anna Schwarzová 75 rokov.
- **Kordíky:** Mária Ondrušová 60 rokov.
- **Kojšov:** Alžbeta Kavuličová 86, Mária Janová 83 a Mária Lešková 70 rokov.
- **Kysucké Nové Mesto:** Bohumil Móric 86 rokov.
- **Košice – Staré Mesto:** Alžbeta Bubelyniová 87 a Stanislav Grega 60 rokov.
- **Kríže:** Ján Choma 85 rokov.
- **Livov:** Mária Jedináková 70 rokov.
- **Liptovská Teplička:** Mária Mareková 94, Anna Maliková 90 a Juliana Bohunčáková 84 rokov.
- **Liptovský Mikuláš:** Ľudmila Kráľová 82 a Jaroslav Jakvrt 60 rokov.
- **Lúčky:** Helena Pažitková 88, Anna Buzáková 85 a Helena Salvoná 82 rokov.
- **Lučenec 1:** Viera Ďalogová 60 rokov.
- **Lučenec 2:** Gabriela Olbrichtová 75 rokov.
- **Lipany:** Mária Ondková 84 rokov.
- **Medzibrod:** Valéria Haviarová 81 rokov.
- **Martin – Juh:** Ladislav Nemček 89 a Miloš Bujdošik 82 rokov.
- **Martin – Stred:** Dušan Jamriška 65 rokov.
- **Michal'any:** Alžbeta Kudrecová 85 rokov.
- **Michalovce 1:** Mária Juhasová 85 a Zoltán Kopas 60 rokov.
- **Nacina Ves:** Anna Demeterová 81 rokov.
- **Nitra – Horné mesto:** Helena Mečiarová a Helena Folajtárová 83, RSDr. Jozef Havel 70 a Dana Jacková 65 rokov.
- **Novosad:** Helena Košľabová 87, Juraj Pokrivňak 83 a Miloš Sagala 40 rokov.
- **Osádka:** Zuzana Klocoková 101 rokov.
- **Prievidza pri HBP:** Helena Svitková 86 rokov.
- **Prievidza:** Ľudmila Petrášová a Ľudmila Vašurová 89, Irena Tomová 85, Eva Ilečková 82 a Soňa Pinková 55 rokov.
- **Poltár:** Júlia Sabová 80 rokov.
- **Púchov:** Ing. Ľubomír Sobolich 60 rokov.
- **Parchovany:** Anna Patkaňová a Alžbeta Koscelanská 86 rokov.
- **Plechotice:** Mária Hajduková 86 rokov.
- **Petrovce:** Ján Peter 30 rokov.
- **Rimavská Sobota 1:** Elena Kertyová a Marta Striežovská 81 rokov.
- **Rimavská Sobota 2:** Margita Muchová 87, Július Coch 81, Vlasta Švantnerová 65 a Mgr. Mária Švoňavová 60 rokov.
- **Rimavské Brezovo:** Július Feješ 60 rokov.
- **Ružomberok:** Božena Skladaná 87 rokov.
- **Rožnava:** Ida Kmecová 91, Anna Fajdeková 89, Mária Homolová 85, Mária Rusnáková 83, Karol Samseľ 81, Magdaléna Biliková 75, Emil Varga 65, Júlia Bakošová, Katarína Domiková a Stanislav Blahus 60, Mária Mikulec 50 rokov.
- **Raslavice:** Ladislav Hudák 50 rokov.
- **Rakovce n/Ondavou:** Helena Lecáková 88, Anna Dobeková 87, Mária Vašková 83 a Ján Dobek 60 rokov.
- **Sobrance:** Štefan Lorinc 75 rokov.
- **Strážske:** Soňa Stanková 55 rokov.
- **Selce:** Jozef Janovec 60 rokov.
- **Sučany:** Oľga Húšťavová 75 a Eva Plžiková 45 rokov.
- **Stupava:** Františka Šteflovicová 80 rokov.
- **Senica: Margita Sadloňová 102,** Jozefa Nemečková 99, Kristína Mušková 87, Ladislav Košinár 84, Mária Slivková 82 a Pavel Kubíček 75 rokov.
- **Sečovce:** Eva Sklenčárová a MUDr. Milan Dorociak 75 rokov.
- **Slovenské Nové Mesto:** Ján Nehéz 60 rokov.
- **Streda n/Bodrogom:** Anna Rothová 90 rokov.
- **Sečovská Polianka:** Mária Tomašová 75 rokov.
- **Snakov:** Irena Prokopovičová 65 rokov.
- **Šarišské Čierne:** Fedor Bača 96 rokov.
- **Tisovec:** Pavel Murárik 91, Juliana Michalisková 85 a Gabriela Petrčzyová 60 rokov.
- **Trenčianske Teplice:** Vladimír Fiala 82 rokov.
- **Trenčín 1:** Ľudmila Sapáková 91, Magdaléna Babiaková a MUDr. Július Činčár 81 rokov.
- **Trnava 2:** Valéria Péterová 91, Štefánia Palovičová 88, Gabriela Lacko – Bartošová 86, Augustín Maroň 85 a Helena Jablonická 81 rokov.
- **Trebišov 2:** Mária Tkáčová 92 a Ján Čižmár 86 rokov.
- **Trebišov 3:** Júlia Bandžejová 82 rokov.
- **Topolčany 1:** Irena Hupková 83 rokov.
- **Topolčany 2:** Štefan Vilikovský 70, Peter Petráš 65 a Peter Švec 40 rokov.
- **Tušice:** Mária Kolesarová 86 rokov.
- **Utekáč:** Rozália Murínová 70 rokov.
- **Vígľaš:** Anna Huculová 93 rokov.
- **Valaská:** Valéria Krišteková 75 rokov.
- **Veľká Lomnica:** Ján Hrebík 90, Františka Hrabová a Vlasta Veštúrová 86, Ján Bujňák 75, Pavol Podolínsky, Karol Syč a Karol Petro 65, Milan Hrivňák 60 a Peter Pom-pura 55 rokov.
- **Vyšné Nemecké:** Helena Stojilová 84 rokov.
- **Vranov n/Topľou 1:** Helena Melničková 80 a Ján Kerekeš 60 rokov.
- **Vranov n/Topľou 2:** Anna Hurtová 93 a Mária Mihaľová 80 rokov.
- **Zvolen – Centrum 4:** Anna Tureková 89 a Anna Spodniaková 80 rokov.
- **Závadka n/Hronom:** Ján Nosko 70 rokov.
- **Zalužice:** Pavol Gavaj 90 rokov.
- **Zbudza:** Ján Lichota 86 a Margita Sokolská 83 rokov.
- **Zemplínske Hradište:** Anna Galová 91 a Anna Semanová 88 rokov.
- **Žiar n/Hronom:** Mariana Zambojová 83, Mária Danková a Ján Hlaváč 65 rokov.

Jubilantom srdečne blahoželáme!

Navždy sme sa rozlúčili

- **Bratislava 26** s 89-ročnou Amáliou Gríčovou.
- **Bardejov 1** s 89-ročnou Helenou Šutorovou.
- **Dolný Kubín** s 92-ročným Milanom Trnkócyom a 88-ročnou Annou Štítkovou.
- **Kojšov** s 92-ročnou Máriou Leškovou.
- **Lehota p/Vtáčnikom** s 93-ročným Jozefom Vidom a 91-ročnou Annou Trnikovou.
- **Rimavské Brezovo** so 70-ročným Jozefom Vrabeľom.
- **Trenčín 1** s 93-ročným Fridri-

chom Porubským a 82-ročným Ing. Vojtechom Ličkom.

- **Topolčany 2** so 63-ročným Jozefom Vavrdom.
- **Veľká Lomnica** s Máriou Precákovou.
- **Vyšný Tvarožec** so 68-ročnou Magdalénou Balaščákovou.
- **Zvolenská Slatina** s 91-ročným Jurajom Bubancom a 85-ročnou Annou Mikulášovou.
- **Zalužice – Lúčky** s 88-ročným Pavlom Ladičom.

Česť ich nehynúcej pamiatke!

Odišla bojovníčka – odbojárka

Základná organizácia SZPB a OblV SZPB vo Vranove nad Topľou sa navždy rozlúčili s 92-ročnou členkou Annou Krišťanovou. Narodila sa 10. 12. 1921 v dedinke Merník, okres Vranov nad Topľou. V čase Povstania aj s manželom pomáhala organizovať spoľahlivých ľudí, ktorí boli poverení dôležitými úlohami, už či pri pečení chleba, oprave oblečenia, obuvi, ošetrovaní chorých a donášok správ o postupe Nemcov. Keď boli v obci Merník vysadení ruskí parašutisti s liekmi, zbraňami a aj peniazmi, zoskočili na ostrý plot a Anna Krišťanová ich vo vlastnom dome ošetrovala. Našiel ich tam vtedajší učiteľ

Vojtech Cukor, ktorý ich zažaloval žandárom a spolu s nemeckými vojakmi od nich lieky, zbrane a peniaze zobrali. Za túto pomoc

Annu Krišťanovú postavili pod stenu jej domu a plánovali dvoma granátmi zlikvidovať celú jej rodinu. Zachránil ju člen SS Franz Košera, ktorému pomáhala tiež, aj jeho rodine, hlavne deťom, ktorým dávala mlieko. On nahlásil na rekamando, že vystrelal celú rodinu, čo sa nestalo. Dlhé roky pracovala v ZO SZPB a bola aj členkou pléna pri OblV SZPB vo Vranove nad Topľou. Bolo jej udelených deväť rôznych vyznamenaní. Anna Krišťanová odišla tichučko v kruhu svojej blízkej rodiny 9. januára.

Česť jej nehynúcej pamiatke.

Dušan SAVKULIČ, predseda ZO SZPB
M. JENDRUŠČÁKOVÁ, taj. Obl.V. SZPB

Spomínáme na vzácneho človeka

Ján Širka sa 8. novembra 2012 dožil 90 rokov, no už 8. decembra sme ho odprevádzali na jeho poslednej ceste. Poznali sme ho ako skromného, čestného a zásadového človeka.

Bol priamym účastníkom protifašistického odboja v SNP s partizánskou jednotkou v priestore Bánoviec n/Bebravou, Dolné Vestenice, Nováky. Neskôr bol zaradený ako spojár k výstavbe pancierových vlakov v depe vo Zvolene a potom k posádke pancierového vlaku „Štefánik“, ktorý sa zapájal do bojov v okolí Turčianskych Teplíc, Diviakov

a Čremošného. Keď ustúpili do hôr, zúčastnil sa bojov v okolí Poľany. Po oslobodení absolvoval pyrotechnický kurz na odstraňovanie mín, kde bol ranený a odišiel do civilného života. Za účasť v protifašistickom odboji bol nositeľom vyznamenaní „Zaslúžilý bojovník“, Medailami M. R. Štefánika I., II. a III. stupňa, medailami k významným výročiam SNP a ukončenia 2. svetovej vojny, atď.

Ján Širka bol dlhoročným členom a obetavým funkcionárom SZPB. *Česť jeho pamiatke!*

Členovia 1. ZO SZPB Lučenec

Pochod vďaky

Koniec januára 1945 sa na Horehroní vyznačoval silnou zimou a množstvom snehu. Život naviac sužovala vojna, ktorá prinášala množstvo utrpenia. Všetky ťažkosti pomáhala našim predkom prekonať nádej, že vojna začína vstupovať do svojej rozhodujúcej fázy – vyhnat nenávideného agresora.

Vojská osloboditeľov, Červenej armády z II. ukrajinského frontu a 4. rumunskej armády, po zlikvidovaní nepriateľského odporu v Čiernom Balogu a pri obci Michalová mali od južného smeru k Breznu cestu voľnú. Nepriateľské jednotky, ktoré kládli odpor v údolí horného Hrona na východ od Brezna, museli urýchlene ustupovať, lebo im hrozilo nebezpečenstvo obkľúčenia. Podľa Kroniky mesta Brezno sa pouličný boj v meste Brezno začal 31. januára v skorých ranných hodinách a už predpoludním bolo mesto takmer celé oslobodené.

Nepriateľ sa však nevzdal. Na západnom okraji mesta, pri roľníckej škole v Banisku, zaujal obranné postavenie. Rovnako na juhozápadnom okraji chotára na najvyššom bode – kóta Hnusnô (750 m.n.m.) – si vybudovali dômyselný systém bunkrov. Výškovú terénu výhodu využili na 6-týždňové nemilosrdné ostreľovanie mesta delostrelectvom. Životy občanov boli znova ohrozené, preto osloboditelia rozhodli o úplnej evaku-

ácii. Prejavila sa veľká solidarita už oslobodených obcí Horehronia – Polomky, Heľpy, Pohorelej, Šumiaca, Pohronskej Polhory..., ktoré 3.–22. marca prichýlili breznianske rodiny. Niektoré aj s dobytkom. V meste zostali iba rumunské a sovietske vojská a z občanov vytvorená mestská milícia, ktorá mala za úlohu chrániť majetok spoluobčanov, likvidovať požiare spôsobené výbuchmi delostreleckých granátov a mín, vytvárať podmienky na úspešnú bojovú činnosť vojsk osloboditeľov. Boje o Brezno sa fakticky skončili iba 6. a 7. marca oslobodením obce Valaská. V priebehu týchto 6 týždňov padlo v Brezne a okolí 52 sovietskych vojakov, 320 rumunských (z nich 24 dôstojníkov), 72 miestnych občanov a iba 23 fašistov. Obec a ZO SZPB Valaská na znak vďaky obnovili v roku 2010 práve pri kóte Hnusnô pomník rumunským vojakom. Pre pekné výhľady je vhodný ako cieľ vychádzok do prírody.

V týchto dňoch si pripomíname už 68 rokov od týchto pohnutých udalostí. Členovia SZPB ZO č. 2

Účastníci pochodu vďaky.

Foto: mk

v Brezne s podporou mestského športového klubu a pod patronátom primátora mesta Jaroslava Demiana pripravili už 26. ročník turisticko-lyžiarskeho Pochodu vďaky. Pochod sa začína tradične pri mohutnom pamätníku SNP v Čiernom Balogu a vedie cez vrch Koreňová (861 m.n.m.) do Brezna – 12 km, s prevýšením 400 metrov. Po spoločnom položení kytice na pamiatku padlých sa prítomným za hostí prihovorili prednostka Obvodného úradu v Brezne Alena Kaánová, tajomník Obl. výboru SZPB Anton Pôbiš a starosta obce Čierny Balog

František Budovec, ktorý nás súčasne pozval na ich Pochod vďaky, v poslednú januárovú nedeľu.

Športovec, sedemdesiatnik Július Kliment, ktorý mal so svojím tímom na starosti prípravu trate, uviedol pár organizačných pokynov, podľa ktorých sme sa najprv zoradili aj pri štarte. Na čelo sa postavili stále účastníčky, turistky prednostka Alena Kaánová a primárka Milka Bučková. V dlhom 72-člennom peletóne bol najstarším účastníkom 75-ročný člen SZPB Ivan Babocký, najmladším 11-ročný Jaroslav Auxt, z najd-

lej žijúcich Ján Ostrihoň z Detvy.

V cieľi vládol dobrý pocit a spokojnosť, že sme si spoločne uctili pamiatku tých, ktorí bojovali a padli za našu slobodu, za pohyb prírode s výhľadmi na všetky svetové strany a ako na dlani aj na slobodné kráľovské mesto Brezno. Odmenou za športový výkon a miestami aj brodenie sa v hlbokom snehu bola bageta pre každého účastníka.

Ďakujeme všetkým, ktorí prispeli k tomu, že sa aj ďalší ročník Pochodu vďaky vydaril.

Milan KOVÁČIK, predseda ZO č. 2 SZPB v Brezne

Deťom a mládeži sa strelecká súťaž páčila.

Foto: Jn

Strelecká súťaž

Pri príležitosti 68. výročia oslobodenia obce Hermanovce nad Topľou sa v našej obci 19. januára uskutočnila strelecká súťaž zo vzduchových zbraní. V úvode starosta obce Ján Krivák položil venček na pamätnú tabuľu umiestnenú na stene obecného úradu. Strieľalo sa zo vzduchovky Slavia 631 s pevnými mieridlami

zo vzdialenosti 7 m na magnetický sklápací terč – kačky. Súťaže sa zúčastnilo 15 detí, ktoré boli rozdelené do dvoch kategórií. Mladšia kategória (6 strelcov) – 5–10 rokov, strieľala v dvoch kolách, 4 výstrely ležmo. Kategória 11 a viac rokov (9 strelcov) strieľala 4 výstrely v troch kolách (ležmo, kľačmo a stojmo) tiež zo

vzdialenosti 7 m. Najlepšími strelcami v kategórii mladších sa stali Šimon Rozkoš a Stanislava Mičková, ktorí minuli terč len jediný raz a museli absolvovať rozstrel. Šťastnejším strelcom z dvojice bol Šimon Rozkoš, keďže v druhom kole strelkyňa minula. Tretie miesto obsadila Simona Pivovarníková. V kategórii starší strelci sa o tretie miesto rozhodovalo až v rozstrele, kde mal pev-

nejšiu ruku Matúš Rozkoš a obsadil tak konečné 3. miesto. Na 2. mieste s jedináctimi presnými zásahmi skončil Martin Bendík. Prvé miesto a zaslúžený potlesk podfarbený prekvapením získala Anna Prištiaková, ktorá nezaváhala ani jediný raz a na počudovanie všetkých zvládla aj strelbu stojmo. Prví piati súťažiaci z každej kategórie získali malé vecné ceny. Jozef NIKO

Oslobodenie sme si pripomenuli na lyžiach

Zasnežená zimná idyla sprevádzala 53. ročník pochodu na lyžiach, ktorý každoročne organizuje miestny obecný úrad v spolupráci so ZO SZPB v Jarabine. Obec bola oslobodená 24. januára 1945 pod vedením majora Andreja Petroviča Fokina. Tomuto vyťažnému dňu však predchádzalo niekoľko dôležitých udalostí.

„Ôsmeho augusta 1944 bol v dome Michala Medveckého založený partizánsky oddiel ZARJA.

Jeho veliteľom sa stal poručík Červenej armády Saša Tulešov, zástupcom bol Sergej Sinicyn. Oddiel tvorilo viac ako 20 partizánov, v priebehu augusta a septembra 1944 sa rozrástol a mal 80 mužov a žien. Koncom roku 1944 sa ZARJA včlenila do partizánskej brigády ČAPAJEV. Jej veliteľom bol major sovietskej armády Savelij Frankievič Lesnikovskij. Tento partizánsky štáb mal sídlo v lesnom masíve Roháč na poľsko-slovenských hraniciach v chotároch obcí Červený Kláštor, Lesnica, Haligovce, Veľký Lipník, Stráňany, Kamienska, Jarabina, Kremná, Hraničné, Piľhov, Mníšek nad Popradom, Sulín, Plavnica, Stará Ľubovňa, Staroľubovniansky hrad. Jarabinčanov

začali podozrievať vojská SS, ktoré do obce vysielali špiónov. Približne 60 mladých chlapcov postupne odišlo na jednotlivé fronty. Okresom Stará Ľubovňa prešiel front v dňoch 21.–25. januára 1945.

Vo večerných hodinách 23. ja-

nuára 1945 v blízkosti obce Jarabina bolo počuť strelbu sovietskych kačúš, ktoré oznamovali príchod vojakov Červenej armády. V ranných hodinách sa Jarabinčania dočkali. Po obhliadke pivníc, či sa v nich nenachádzajú Nemci, o 11. hodine do obce vstúpili osloboditelia. Radosť však netrvala dlho. Neďaleko od obce Kamienska delostrelecká jednotka Nemcov začala ostreľovať Jarabinu. Dlhو nebolo jasné, ako Nemci dokážu

tak presne mieriť. Až napokon bol chytený nemecký vojak, ktorý vysielackou z požiarnej zbrojnice usmerňoval strelbu delostreleckej jednotky Nemcov. Po prestrelke sa skrytí obyvatelia začali vracat' z lesa, z hôr, ženy s malými deťmi vychádzali z pivníc. Čakal ich hrôzostrašný pohľad. Pri delostreleckej paľbe v obci Jarabina bol zabitý jeden občan, jeden sovietsky vojak, veľa civilistov a vojakov bolo zranených. Bolo zniče-

ných veľa domov, hospodárskych budov, uhynulo množstvo hospodárskych zvierat.

Po prechode frontu obcami okresu a obce Jarabina sa prihlásilo 46 mužov, ktorí bojovali v 1. československom armádnom zbore pri oslobodzovaní ďalších miest až po Prahu.

Tento rok sme si 68. výročie oslobodenia našej obce pripomenuli 19. januára. Najskôr položením venca k pomníku padlým v Parku mieru. Nasledovala báseň, prihovoril sa predseda ZO SZPB v Jarabine Peter Herko. Pietneho aktu pri pomníku sa zúčastnili aj starosta obce Mikuláš Kaňa, predseda ObV SZPB v Starej Ľubovni Václav Homišan a tajomník ObV SZPB Ladislav Šlachťovský, všetci milovníci bežeckého turizmu a lyžovania a turisti z turistického klubu zo Starej Ľubovne.

Po odznení štátnej hymny turisti pokračovali po obvyklej trase na lyžiach jarabinským chotárom.

Žaneta ŠTEFANIKOVÁ

V Jarabine si oslobodenie obce pripomenuli športom.

Foto: P. Argaláš

V Cigli si pripomenuli kruté boje

V podhorskej obci Cigel sa 19. januára uskutočnil už 38. ročník Pochodu vďaka SNP Cigel – Handlová. Účastníci si pripomenuli boj nášho ľudu proti fašizmu v SNP, ale hlavne smutné udalosti z 13. januára 1945.

Obec Cigel bola prepadnutá zavčas rána nemeckým trestným komandom s krutými následkami. Stodvadsať Cigľanov, ale aj iných občanov bolo zaistených, vypočúvaných a mučených. Zaistení boli nahnaní do záhrady pred krčmou u Murára. Z krčmy sa stala mučiareň. V dopoludňajších hodinách tu vypočúvali a mučili občanov: Beláň Gregor st., Beláň Gregor ml., Cmarko Juraj, Murár Anton, Mjartan Štefan, Mjartan Kalman

a Ďurjak Valent z Prievidze. Medzi zaistenými bola aj židovská rodina Hásovco, ktorí sa v Cigli skrývali. Rodičia a dve nedospelé deti boli odoslané do koncentračného tábora. Ich ďalší osud nepoznáme.

Po skončení vypočúvania v krčme dali všetkých zatknutých nastúpiť a hnali ich ako dobytok do Prievidze. Tu vypočúvanie a bitka pokračovali. Na následky bitky po dvoch dňoch zomreli naši

Príhovor starostu obce Cigel Štefana Mjartana.

Foto: vch

Veľvyslanec Ruskej federácie Pavel Maratovič Kuznecov v príhovore k prítomným (v pozadí spoluorganizátori pochodu – Štefan Mjartan starosta obce Cigel, v strede, a vľavo Rudolf Podoba, primátor mesta Handlová).

Foto: vch

občania Štefan Mjartan a Anton Murár. Boli zahrabaní do spoločného hrobu v Prievidzi. Do Zemianskych Kostolian odviezli a zastrelili: Cmarko Juraj, Chrebet Ján, Chrebet Tomáš, Mikuš Jozef, Svitok Valent a Beláň Gregor ml. Boli zahrabaní do masového hrobu. Mnohých v Prievidzi väznili až niekoľko týždňov.

Tak sa fašisti pomstili ľuďom za to, že pomáhali odboju, ale hlavne partizánskeho oddielu Major, ktorý mal sídlo na úpätí pohoria Vtáčnik nad obcou Cigel.

Oslavy sa začali kladením vencov za Pochodu revolucionárov

a hymny SR. K slávnostnému otvoreniu prispela aj vojenská hudba a čestná stráž Ministerstva obrany SR.

Starosta obce a predseda organizačného výboru Štefan Mjartan privítal Pavla Maratoviča Kuznecova, veľvyslanca Ruskej federácie v SR, poslancov slovenského parlamentu a zástupcov vyššieho územného celku, spoluorganizátora Pochodu vďaka primátora mesta Handlová Rudolfa Podobu, predsedu ObV SZPB v Prievidzi Antona Vaňa a čestného predsedu Oskara Bielika a ďalších významných hostí.

Pochod vďaka už dávno prekročil hranice nášho regiónu. Účastníci boli z celého Slovenska a tiež z Čiech a Moravy. Lyžiari a turisti sa prezentovali z Prahy, Trnavy, Nitry, Martina, Příbora (ČR), Košíc, Partizánskeho, Vrbového, Krpelian, Trenčína, Banskej Bystrice, Čadce, Považskej Bystrice, Žiliny, Bánoviec, Nového Mesta nad Váhom a ďalších obcí Slovenska.

Tohtoročného Pochodu vďaka sa zúčastnilo 1857 registrovaných. Je potešiteľné, že väčšinou to boli mladí ľudia.

Vincent CHREBET

Čapajevovci hodnotili

Členovia Klubu vojenskej histórie (KVH) Čapajev prehodnotili svoju klubovú činnosť na výročnej členskej schôdzi. Vlastnými silami dokázali vyprodukovať niekoľko ozajpekných vojensko-historických a kultúrno-poznávacích podujatí. Klub v minulom roku zrealizoval desať dobových ukážok bojov, osem pamätných pochodov po významných miestach bojov a partizánskej činnosti, desať historických čestných stráží v rámci spomienkových pietnych podujatí a päť tematických výstav na základných školách, spojených s besedami so zameraním na problematiku 2. svetovej vojny.

Z vojensko-historických podujatí treba spomenúť III. ročník Oslobodenia Bardejova, konaný v januári na historickom radničnom námestí, II. ročník ukážky Bojov s banderovcami pri obci Veľká Lodina, konaný v rámci 6. spomienkového stretnutia posledných obetí bojov proti banderovcom s medzinárodnou účasťou, v spolupráci s Klubom českého pohraničia – východné Slovensko. Za zmienku stoja i dva naozaj vydarené augustové podujatia, jedno venované partizánskym bojom pod Vihorlatom v obci Kamienka, a druhé, s honosným názvom Boje

o Krym 1944, na brehoch krásnej Zemplínskej Širavy. Obe vzbudili veľký záujem a obdiv v radoch prítomných divákov.

Osobitne chceme vyzdvihnúť našu spoluprácu s Múzeom kpt. J. Nálepku v Smižanoch, kde sme spoločne pripravili tri dobové ukážky partizánskych bojov a represálií na civilnom obyvateľstve, venované pamiatke „storočnice“ narodenia nášho významného slovenského veľikána a bojovníka – antifašistu kpt. J. Nálepku. Pri jeho rodnom dome počas pietneho aktu kladenia vencov a kytíc naši členovia držali historickú čestnú stráž.

Nezabudli sme ani na aktívnu účasť na pietnych spomienkových podujatiach, organizovaných nielen SZPB a mestskými a obecnými úradmi, ale i čisto vlastnými silami, čoho je svedkom napr. podujatie Kukorellihu memoriál, konané našim klubom začiatkom októbra v košickom mestskom parku gen. Petrova. Toto podujatie nadväzuje na bývalú, pred mnohými rokmi založenú tradíciu košickej oblastnej organizácie SZPB, kedy sa kládli kytice kvetov k obom pamätníkom v menovanom parku tesne po duklianskych slávnostiach.

Historické čestné stráže v dobových unifor-

mách sme predviedli napr. pri pamätníku na Dargovskom priesmyku, kde to už tradične pravidelne robíme, pri pomníkoch a pamätníkoch v Prešove na Solivare, na Zlatej Bani, v Červenci, na Sopotnici a pod Kojšovskou hoľou. Čestné stráže sú a ostanú i naďalej jednou z našich priorít v činnosti klubu.

Okrem dobových bojov naši členovia absolvovali i niekoľko turistických pochodov po pamätných miestach spojených s vojnovým dianím u nás. Pamätne pochody sme zrealizovali napr. na Lysej na Čergove, na Pustom poli a Šimonke v Slanských vrchoch, na Kojšovskej holi vo Volovských vrchoch a na mnohých iných miestach.

Niektorí naši členovia sa zúčastnili i ukážok bojov organizovaných v zahraničí. Išlo o vojensko-historické podujatia v Čechách na Tanvaldsku a na Ukrajine v Kyjeve.

Po prerokovaní najpodstatnejších bodov programu Jozef Skalka oznámil svoje dobrovoľné odstúpenie z funkcie predsedu klubu. Za nového predsedu KVH Čapajev bol slávnostne vymenovaný a podľa starej ruskej tradície pasovaný bývalý podpredseda klubu Martin Baran. Jozefovi Skalkovi bol všetkými prítomnými členmi schválený titul čestný predseda klubu.

Jozef Skalka, čestný predseda KVH Čapajev

KVH Čapajev predviedol počas minulého roka viacero ukážok historických bojov.

Ilustr. foto: KVH Čapajev

Oslobodenie Klenovca

Obec Klenovec a Základná organizácia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov spolu s občanmi našej obce si 23. januára pripomenula už 68. výročie oslobodenia našej obce s pod útlaku nemeckého fašizmu.

V ranných hodinách 23. januára 1945 Nemci pod tlakom Červenej armády opustili Klenovec, keď predtým vyhodili železobetónový most cez Rimavu na hradskej smerom na Kokavu. Výbuch poškodil všetky okolité

domy, z ktorých mnohé sa stali neobývateľnými. Nemci ustúpili smerom na Ráztočné do pripravených opevnení, v ktorých sa držali ešte päť dní. V obci bola Červená armáda, ktorá medzitým postúpila na Kokavu a Hri-

ňovú, vystriedaná rumunskou armádou. Prítomnosť Nemcov na vrchoch vyžiadala si ďalšie krvavé obete. Ján Láska s neznámym partizánom narazili na 8-člennú nemeckú hliadku. Láska, ktorý sa snažil ujsť do lesa, bol niekoľko krokov od lesa smrteľne zasiahnutý dávkou z guľometu. Partizána odviezli na Ráztočné a tam zastrelili. Druhá hliadka, ktorú Nemci podobne ako prvú poslali až na

Čremoš, narazila na partizánsku hliadku, vedenú partizánskym komisárom Jánom Brndiarom, zvaným Vrbina. Tento bez vlastných strát zničil päť Nemcov, keď ďalší štyria utiekli. Viac hliadok Nemci nevyšli.

Nemci v noci z 28. januára na 29. januára opustili náš chotár dvoma smermi: cez Skorušinu na Čierny Balog a cez Grôň na Bánovo, zanechajúc za sebou podmínované cesty a chodníky,

načo doplatilo životom päť našich občanov a štyria ostali zmrzačení bez nôh.

Aj keď ubehlo 68 rokov od oslobodenia našej obce osud ľudí, ktorí položili životy za to, aby mi sme dnes mohli slobodne žiť, nám nemôže byť ľahostajní a je našou povinnosťou s úctou spomínať na obeť 2. svetovej vojny. Venujme im všetci tichú spomienku s tým, aby nič podobné sa už neopakovalo. js

V poľskej metropole

Pricestovali sme do Varšavy, aby sme sa zoznámili s jej pozoruhodnosťami a krásami blízkeho okolia.

Stred hlavného mesta síce leží na ľavom brehu Visly, ale na pravom sa rozprestiera široká štvrt' Praga. Mesto, ktoré po 2. svetovej vojne povstalo z ruín, sa po novej výstavbe a rekonštrukcii stalo modernou metropolou. Kráľovský zámok bol pôvodne gotickým centrom mazovských kniežat v 13.–15. storočí, ale za panovania Žigmunda Augusta (1569-72) bol prestavaný v renesančnom slohu. Počas obliehania Varšavy fašistami čiastočne vyhorel a po páde varšavského povstania ho Nemci vyhodili do vzduchu. Ale už 2. júla 1949 poľský Sejm rozhodol o jeho znovupostavení. Pomník kráľa Žigmunda III. na zámokom námestí je najstarším poľským pamätníkom.

Staré mesto vo Varšave bolo postavené v XIII. storočí. Zaujme Rynk Starého mesta, hrady mesta Barbakan (obránná stavba z roku 1548), dom č. 16, kde sa narodila a žila Marie Curie-Skłodowska (teraz múzeum). V Kostole Sv. kríža je náhrobná doska

so srdcom umelca Fryderika Chopina, doska J. Slowackého, generála Wladysława Sikorského a epitaf Bolesława Prusa. Neďaleko kostola má v Staszicovom paláci svoje sídlo Poľská akadémia vied, pred ktorou sa hrdo vypína socha Mikuláša Kopernika. Zamierili sme aj do Żelazowej Woly, do rodného domu skladateľa F. Chopina a vypočuli si klavírny koncert na počesť hudobného velikána. Na neďalekom vojnovom cintoríne sme položili kyticu kvetov na hroby tých, ktorí statočne bojovali za nezávislosť svojej krajiny.

Na druhý deň sme obdivovali mestečká Pulawy, Studzianky a v Kazimierzi sa poprechádzali po čarovnom centrálnom námestí. Vystúpili sme na baštu nad mestom, aby sme sa pokochali pohľadom na údolie a tichý tok Visly.

V deň štátneho sviatku Poľskej republiky (22. júla) sme sa prešli k najstaršiemu mostu cez Vislu, zastavili sa pri znaku Varšavy – Sírène, prešliadli si Vojenské historické múzeum a v Paláci kultúry vystúpili na 30. poschodie, aby sme Varšavu videli z vtáčej perspektívy. Je pozoruhodné, čo

Palác kultúry.

Foto: archiv gs

poľskí priatelia dokázali. Vzdávame úctu každému, kto pomáhal krajine postaviť znovu. Vďaka húževnatosti, obetavosti a hrdin-

stvu poľských vlastencov sú perspektívy nášho severného suseda určite veľké.

Gustáv STOPKA

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

HISTORICKÝ KALENDÁR

25. januára

1922 – Poslanci SĽS predložili v Národnom zhromaždení návrh na zmenu ústavy, na základe ktorej sa Slovensko malo stať autonómiou.

28. januára

1956 – Československá televízia uskutočnila prvý priamy prenos zo zahraničia. Išlo o prenos zo Zimných olympijských hier (ZOH) v Cortine d'Ampezzo (Taliansko).

29. januára

1849 – Jozef Miloslav Hurban predniesol na zhromaždení v Martine prvý raz verejne nový slovenský program, ktorý vychádzal z austroslavizmu (zámer riešiť slovenskú otázku na základe uznania Slovenska ako osobitného politického celku s priamou podriadenosťou jeho orgánov ústredným inštitúciám vo Viedni).

1. februára

1929 – Prezident Tomáš Garrigue Masaryk vymenoval novú vládu na čele s agrárnikom Františkom Udržalom.

4. februára

1919 – Úrad ministra s plnou mocou pre správu Slovenska sa presťahoval zo Žiliny do Bratislavy. Ministrom s plnou mocou bol Vavro Šrobár.

5. februára

1942 – V Buzuluku sa začala organizovať čs. vojenská jednotka pod velením pplk. Ludvíka Svobodu. Od 15. 6. 1942 sa jednotka volala 1. československý samostatný praporec v Sovietskom zväze.

6. februára

1969 – Na ME v krasokorčuľovaní v Garmisch-Partenkirchene získal Ondrej Nepela titul majstra Európy. Zdroj: TASR

Vlak Štefánik pôjde aj do Holandska

Pancierový vlak Štefánik si budú môcť pozrieť milovníci takýchto strojov aj v Holandsku. Pri príležitosti 300. výročia od podpísania mierovej zmluvy v holandskom Utrechte sa v tamojšom železničnom múzeu uskutoční jeden z najväčších výstavných projektov v strednej Európe, ktoré sa týkajú histórie a železníc, pod názvom Vlaky vo vojne.

Súčasťou holandského projektu bude statická prezentácia 16 vlakových súprav z celého sveta. Projekt Múzea SNP „Oživil sme pancierový vlak“ bude pozostávať z vystavenej súpravy pancierového vlaku a sprevádzaný bude výstavami o Slovenskom národnom povstaní (SNP) a pancierových vlakoch, ako aj prezentačnými materiálmi k danej problematike. Slávnostné

otvorenie výstavy sa uskutoční 27. marca v holandskom meste Utrecht, pričom holandská strana predpokladá, že na otvorení výstavy budú prítomní členovia holandskej kráľovskej rodiny a predstavitelia holandskej vlády. Podujatie sa končí 1. septembra, kedy bude vlak prevážaný späť na územie Slovenskej republiky.

red TASR

pomoc: EVIAN, SION.	prístav (angl.)	Ábel, po česky	EČV St. Lubovne	4. časť tajničky	utráp k smrti	budova	cirkev. skratka (luteráni)	osada Čierneho Balogu	opracuj	druh lekára (pitevňa)	škôlka (arch.)	mäsožravý jašter
huncút (hovor.)							poľovnícky pes					
Tolstojov hrdina (Vojna a mier)							náš kraj rod					
rénium			šelest staršia Škodovka (tisíčka)				krstný otec obydlie turistov					
zoslabovač zvuku						1. časť tajničky biblické mesto						
rad domov, stavieb	bakalár strašidelný príbeh				krosná (odb.) čierny vták			talian. prívlastok veselí sa				
theologický (skr.)		franc. mesto druh mäsa					český hovor. súhlas (dlhý) opak veľkej				driľ, po česky	Agneša, doma
časomiera			prúd dažďovej vody	2. časť tajničky			ž. meno 100 °C					
franc. m. meno						čo, po nemecky posádkové veliteľstvo				rádio Grenada tebe		
svätá kniha islamu						uhorský hodnostár (kráľovský)						
nepokoj pred skúškou						3. časť tajničky						

Správne vylúštenie tajničky z č. 1 znie: **V novom roku vinšujeme členom i rodine ZPB. Knihu posielame Jane Malej do Čadce.**

Vylúštenie tajničky posielajte na adresu: Redakcia Bojovník, Štúrova 8, 815 72, alebo na e-mail: bojovník@szpb.sk.

BOJOVNÍK

Vydáva Slovenský zväz protifašistických bojovníkov • Šéfredaktor kontakt: tel. 57 20 37 34, e-mail sefredaktor@szpb.sk • Internet: http://www.szpb.sk, e-mail sekretariát ÚR SZPB: sekretariat@szpb.sk, redakcia: zlata.haringova@szpb.sk, fax 52 92 65 22 • Sídlo vydavateľa a adresa redakcie: Štúrova 8, 815 72 Bratislava • IČO 00177431 • Neobjednané rukopisy a fotografie sa nevracajú • Vychádza dvoj týždne, cena jedného čísla 0,44 € • Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty • Objednávky do zahraničia vybavuje Slovenská pošta, a.s., Stredisko predplatného tlače, Námestie slobody 27, 810 05 Bratislava, e-mail: zahranična.tlac@slpostas.sk • Predaj v novinových stánkoch zabezpečuje MEDIAPRINT-KAPA, Pressegrasso, a.s., Vajnorská 137, 831 04 Bratislava • Tlač: DOLIS, s.r.o., Dostojevského rad 1, 811 09 Bratislava. Ročník XXXVII (LVIII) • Podávanie novinových zásielok povolené Riaditeľom pôst pod č. 2606/93 zo dňa 27. 7. 1993 a RPR poštu Ba 12 z 15. 12. 1993 pod č. 191/93 • Index č. 49 036, ISSN 0323-2018 • Evidenčné číslo: EV 204/08

ZRNKÁ HUMORU

Pacient sa preberie po narkóze a pýta sa:
– Pán doktor, ešte žijem?
– Čo ja viem, ale tie krídla sú nejaké podozrivé.

Ide misionár po púšti a oproti nemu lev. Misionár:
– Ó Pane, daj tomuto levovi kresťanské čítanie.
Lev zrazu zdvihne laby k nebu

a hovorí:
– Ďakujem ti Pane, za toto jedlo, ktoré teraz požívam budem.
* * *
Narieka mafiánska matka nad svojim synom:
– Čo len z teba bude? Otec je postrachom celého podsvetia, ja som bola desať rokov vo väzení a ty prinesieš zo školy jednotku zo správania!!!
Zdroj: Internet

Cesnakovo-hlivová polievka

Potrebujeme: 300 g hlív, 6 strúčikov cesnaku, 1 kocku masoxu, 150 g chleba, 1 lyžicu masi, pažítku alebo zelenú petržlenovú vňať, rascu, soľ.
Ako na to: Nakrájanú hlivu spolu s masoxom a rascou varíme 20 minút v 1,7 l vody. Pridáme posekanú pažítku a cesnak rozotrený so soľou a povaríme ešte 5 minút. Do hlivovej polievky pridáme kocky chleba opečené na masi.

Máte aj vy zaujímavý a lacný recept? Podelte sa oň s našimi čitateľmi. Posielajte mailom na adresu bojovník@szpb.sk. Okrem receptu môžete poslať aj fotografiu odporúčaného jedla. Tie najzaujímavejšie uverejníme v Bojovníku.